

A 5557

A

NAGYVÁRADI KIR.

JOGAKADEMIA

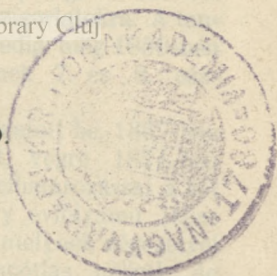
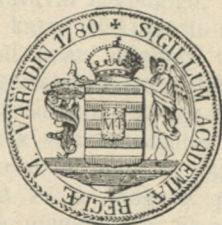
ALMANACHJA

AZ 1892—93-IKI TANÉVRŐL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KÖZLI:

AZ IGAZGATÓ.



TIZENKILENCZEDIK ÉVFOLYAM.

NAGYVÁRAD.

NYOMATOTT IFJ. BERGER SÁMUEL KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1893.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. TÖRTÉNELMI VISSZATEKINTÉS.

A nagyvárad kir. akadémia b. e. Mária Terézia által alapított 1780-ban. Eleinte ugyan csak a bölcsészeti szakma volt ezen akadémián képviselve, de már 1788-iki évi június hó 17-én kormányrendelet által két évfolyamú jogi fakultással kibővített, mely évfolyamok közül az első 1788. szept. 1-én, a második 1789. évi szeptember 1-én nyitott meg.

1885-ben a tanintézet cs. kir. jogakadémia neve alatt három évfolyamú jogtanodává szerveztetett, mindazonáltal a jogvégzetek csak kivételesen bocsátottak, még pedig 4 fél évi egyetemi cursus utánpótlása mellett, a jogi szigorlatokra. A tannyelv német volt. A bölcsészeti tanfolyam pedig még 1850-ben a helyi premontrói főgymnásiumba, mint ennek 7. és 8. osztálya, beolvasztatott.

1861-ben ismét a magyar tannyelv hozott be, 1867-ben újabb ideiglenes szervezetet nyert az intézet, végre 1874-ben az azon évi május hó 4-én kelt legfelsőbb elhatározással a két magyar egyetem jogi karával egyenjogú, négy évfolyamú teljes jog- és államtudományi karrá alakítottát, melynek végeztével a jogtanulók közvetlenül, azaz minden utánpótlás nélkül, de csak egyetemen, jogszigorlatokra bocsátatnak.

Jelenleg a nagyvárad kir. jog- és államtudományi karnál következő nyolcz tanszék van rendszeresítve, u. m. 1) a római jogra, 2) a jogbölcsészetre és büntető jogra, 3) a nemzetgazdaságtan-, pénzügytanra és a magyar pénzügyi törvényekre, 4) a magyar és osztrák magánjogra, 5) a peres és perenkívüli eljárásra, váltó- és kereskedelmi jogra 6) a statisztikára és a magyar közigazgatási jogra, 7) a jogtörténetre és egyházi jogra, 8) a politikára, a magyar közjogra s a jog- és államtudományokba való általános bevezetésre. Ezen kívül előadtnak még a bánya- és tételes nemzetközi jog, a bölcsészet, a művelődés-történet, az egyetemes történet legújabbkori része, az államszámviteltan, a törvénytudomány orvostan és a közegészségtan.

II. A JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR SZEMÉLYZETE.

Igazgató:

Dr. Bozóky Alajos, kir. tanácsos, képesített egyetemi magántanár, a római jog nyilv. rendes tanára, a két államvizsgálati és az I. alapvizsgálati bizottságnak, Nagyvárad város törvényhatósági, jogügyi és statisztikai bizottságának, valamint a m. jogász-gyűlés állandó bizottságának, a biharmegyei régészeti és történelmi egyesület választmányának, a Szt.-István társulat irodalmi osztályának tagja. Olaszi, Köfaragó-utca, 858. sz. a.

Nyilvános rendes tanárok:

Dr. Sipos Árpád, köz- és váltóügyvéd, képesített egyetemi magántanár, az ausztriai és magyar magánjognak ny. r. s a bányajognak tanára, a jogtudományi államvizsgálati bizottságnak e. i. elnöke, az I. alapvizsgálati bizottságnak, Nagyvárad város törvényhatósági, bíráló, jogügyi, valamint a m. jogászgűlés állandó bizottságának tagja. Olaszi, Sz.-János-utca, saját házában.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. Molnár Imre, képesített egyetemi magántanár, a nemzetgazdaság, pénzügytan és m. pénzügyi törvényisme és a tételes nemzetközi jognak ny. r. tanára, az államtudományi államvizsgálati bizottságnak e. i. elnöke, a két alapvizsgálati bizottságnak, Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának tagja, akadémiai könyvtárnok. Szigligeti-utca, saját házában.

Dr. Személy Kálmán, képesített egyetemi magántanár, a statisztika s a m. közigazgatási jognak ny. r. tanára, a művelődéstörténet előadására feljogosított tanár, a két államvizsgálati s a II. alapvizsgálati bizottságnak tagja, Nagyvárad város községi iskolaszékének elnöke, törvényhatósági és statisztikai bizottságának, s a biharmegyei régészeti- és történelmi-egyesület választmányának tagja, akadémiai könyvtárnok. Fürdő-utca, Kudelka-féle ház. † 1882. decz. 9.

Dr. Persz Adolf, sz. sz. m. m. bölcsészet- és jogtudor, h. ügyvéd, képesített egyetemi magántanár, a jogtörténet és egyházi jog ny. r. tanára, az I. alapvizsgálati bizottságnak e. i. elnöke, s a két államvizsgálati bizottságnak tagja. Köfaragó-utca, 855. sz.

Dr. Nagy Ernő, képesített egyetemi magántanár, az encyclopædia, magyar közjog és politika ny. r. tanára, a legújabbkori történet előadására feljogosított tanár, az államtudományi

és a II. alapvizsgálati bizottság, a m. jogászyülés állandó bizottságának tagja, a párisi »Société d'Économie sociale« levelezője. Bémer-tér, Róth-ház.

Dr. Hoványi Gyula, képesített egyetemi magántanár, a jogbölcészlet és büntetőjog ny. r. tanára, a második alapvizsgálati bizottságnak e. i. elnöke, valamint a jogtudományi államvizsgálati bizottságnak tagja. Olaszi, Hidegser-utca 19. sz.

Nyilvános rendkívüli tanár:

Dr. Magyary Géza, h. ügyvéd, a peres és peren kívüli eljárás, kereskedelmi és váltójog ny. rk. tanára, az I. alapszabály és a jogtudományi államvizsgálati bizottságok tagja, a kar jegyzője.

Magántanárok:

Dr. Nemes Imre, a bölcészetből képesített egyetemi magántanár és főreáltanodai r. tanár, a Szt.-István társulat irodalmi osztályának és Biharmegye közigazgatási bizottságának tagja. Olaszi, Apáczá-utca, 2. sz. a.

Dr. Hoványi Ferencz, az összes gyógytudományok tudora, Nagyvárad város tiszti fő-, továbbá Biharmegye tb. fő-, a nagyváradi I. sz. egyházmegye és szentszék orvosa, a törvényszéki orvostan és közegészségtan tanára, a közegészségtan tanára a helybeli I. sz. szemináriumban. Olaszi, Hidegser-utca 19. sz.

Dr. Károly Irén, premontrei kanonokrendű áldozár, képesített főgymnasiumi ny. r. tanár, az államszámviteltan magántanára. Olaszi, Uri-utca, premontrei társház.

Hitszónok:

Dr. Székely István, theologiai ny. r. tanár, a Szt.-István társulat tudományos és irodalmi osztályának, valamint a bpesti m. kir. t. egyetem hittudományi karának bekebelezett tagja Seminarium.

Könyvtárnok:

Dr. Molnár Imre (lásd fent).

Pedellus:

Korn Lajos, az akadémiai épületben.

III. VIZSGÁLATI BIZOTTSÁGOK.

Megerősítették a nm. vallás és közoktatási m. kir. minister úr 1892. évi jul. 9-én 28401. sz. a. kelt rendeletével.

I. Alapvizsgálati bizottság.

Elnöke: *Dr. Persz Adolf*; h. elnök: *Dr. Sipos Árpád*;
tagjai: *Dr. Bozóky Alajos*, *Dr. Molnár Imre*, *Dr. Magyary Géza*.

II. Alapvizsgálati bizottság:

Elnöke: *Dr. Hoványi Gyula*; h. elnök: *Dr. Nagy Ernő*;
tagjai: *Dr. Molnár Imre*, *Dr. Személy Kálmán*.

Jogtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: *Dr. Sipos Arpád*; h. elnök: *Dr. Bozóky Alajos*;
beltagjai: *Dr. Személy Kálmán*, *Dr. Hoványi Gyula*,
Dr. Magyary Géza; póttag: *Dr. Persz Adolf*.

Kültagjai:

Dr. Berkovits Ferencz, h. ügyvéd,
Czvek Kálmán, kir. táblai bíró,
Dobosfy Alajos, kir. táblai bíró,
Erdélyi Endre, „ „ „ „
Gedeon Ferencz, h. ügyvéd,
Gyöngyössy Lajos, kir. tszéki bíró,
Hlatky Endre, h. ügyvéd az ügyvédi kamara elnöke
Jávossy Károly, kir. táblai bíró,
Medvigy Mihály, „ „ „ „
Nesztor József, h. ügyvéd,
Rádl Ödön, h. ügyvéd,
Ritócák Zsigmond, kir. tanácsos, a kir. tábla elnöke.

Allamtudományi államvizsgálati bizottság:

Elnöke: *Dr. Molnár Imre*; h. elnöke: *Dr. Személy Kálmán*,
utóbb *Dr. Persz Adolf*, beltagjai: *Dr. Bozóky Alajos*,
Dr. Persz Adolf, *Dr. Nagy Ernő*.

Kültagjai:

Andrássy János, nagyváradi l. sz. kanonok, sz. széki ülnök,
Beőthy Andor, Biharmegye alispánja,
Bunyitay Vincze, cz. kanonok, a m. t. akademia tagja,
Darvassy Endre kir. tanácsos, pénzügy-igazgató,

Dr. Karsch Lollion, theologiai tanár, sz. széki ülnök,
Ritoók Zsigmond, kir. tanácsos, a kir. tábla elnöke,
Sal Ferencz, kir. tanácsos, Nagyvárad város polgármestere,
Tóth Dezső, megyei főügyész,
Dr. Tisza István, Biharmegye törvényhatósági bizottságának tagja, országgyűlési képviselő.

IV. AZ 18^{92/93} TANÉV TÖRTÉNETE.

Az idei tanév 1892. évi szeptember elején nyitott meg, a szokott ünnepélyes módon szept. 15-én.

Reggel 9 órakor ftűdő *Dr. Székely István*, theologiai tanár s akadémiai hitszónok, a premontrai templomban előre bocsátott »Veni Sancte« után énekes nagy misét mondott segédlettel, melynek végeztével a tanári kar s az akadémiai ifjúság a díszterembe vonult. A vendégek között voltak nagym. dr. *Schlauch Lőrincz* nagyváradi l. sz. püspök, *Ritoók Zsigmond* a kir. tábla elnöke, *Rádl Ödön*, *Nesztor József* ügyvédek, dr. *Schweiger Rezső* püspöki titkár stb.

Dr. Bozók Alajos igazgató a szószerkekre lépve, következő beszédet mondott:

Mélyen tisztelt tanári kar!

Szeretett akadémiai ifjúság!

A magyar ember természetében rejlik, hogy övéit, rokonait, barátait, pályatársait és azokat, kik az ő gondjaira vannak bízva, ha hosszabb távollét után ismét láthatja, mindjárt az első találkozásakor szívélyes »hozott Isten«-nel fogadja.

Ily hosszabb távollét volt az imént letelt szünidő, újból való első találkozásunk az új tanév kezdete.

Én is üdvözlöm tehát önöket, szeretett kartársak, kedves akadémiai polgárok!

A mi bennünket itt összehozott, az egy szép és magaslatos feladat, melynek lehető legjobb megfejtése egyttal hazafias kötelességünk. Bármily rövid legyen is az egyes ember élete, mégis csak egyik láncszemét képezi az összeség, a nemzet életének; nemzetünket pedig mindnyájan minél hosszabb és minél boldogabb életének szeretnők tudni; ha tehát minden egyes nemzedék derekasan megfelel a maga kötelességének, akkor a századok, hosszú századokig élni hivatott nemzet is lehetőleg boldog és megelégedett lesz. Igenis első sorban önmagunktól függ, hogy nemzetünket erősítsük, létföltételeit kiszélesítsük, haladását előmozdítsuk. Szerencsére a tökéletes-

bedésre vezető utak oly számosak, hogy nincs mit attól tartanunk, hogy a létért való erős küzdelemben okvetetlenül el kell bukunk, ha a nyitva álló utak közül esetleg olyant választunk, melyet előttünk már mások is választottak. Hiszen maga az út sem arra való, hogy rajta megállapodjunk, hanem arra, hogy folytonosan előre haladjunk s így lehetővé válik, hogy egy és ugyanazon út nemcsak azokat juttatja a célhoz, kik már előttünk rajta végig haladtak, hanem minket is, kik most lépünk reá és azokat is, kik utánunk fognak ugyanarra rálépni. A míg tehát a mozgás folytonos, addig a pálya tultömöttségéről sem lehet szó. Ez a tultömöttség csak egy felkapott jelszó a gyengébb idegzetűek visszariasztására, de bizonyára nem jogosult. — Évről-évre hangoztatják nálunk is a jogászi tultermelést s végre kisül, hogy ez az állítólagos tultermelés nem létezik, mert oly nagy a szükséglet alapos képzettségű jogászokban, hogy a döntő körök akárhányszor zavarba jönnek, honnan vegyék a szükséges erőket. Evvel szemben gyakran hivatkozás történik a kenyér nélkül lézengő jogász-proletárságra, ámde kik alkotják ezt a jogász-proletárságot? csakis azok, kik igazi hivatás nélkül léptek a jogi pályára, melyen, mert nem arra valók, nem is tudnak boldogulni, holott ha idejekorán felismerve tévedésüket, más pályára lépnek, nem kevésbé hasznos szolgálatokat tehetnének a hazának.

Felteszem önökről ifju barátim! hogy önök egytől-egyig abból a forró vágyból léptek a jogi pályára, hogy ezen a pályán mozdithassák elő legsikeresebben a közjót. Ha ezen feltevésem nem csal, akkor cseppet sem aggódom az önök jövője felől, mert a mélyen tisztelt tanári kar viszont a maga részéről mindent el fog követni, hogy ittlétök ideje alatt elsajátíthassák magoknak mindazokat az ismereteket, a melyekre, mert jövőndő működésöknek alapját képezik, mulhatatlanul szükségök van. És nem fogja senki sem intézetünket azzal vádolhatni, mintha az a pályatévészett jogászproletárságnak egyik melegágya, vagy menedékhelye volna. Hanem persze önöknek is teljes erővel hozzá kell látniok a munkához és nem szabad munkaközben ellankadniok. Feltalálhatnak itt mindent, a mi kiképezetésökre szükséges. Ha egyik-másik tekintetben aggályaik vagy kételyeik volnának, forduljanak egész bizalommal tanáraikhoz, a kik viszont a legnagyobb szíveességgel fogják önöket felvilágosítani s önöknek utbaigazítást adni. Látóköruk kiszélesbitésére használják föl az intézeti könyvtárt és hogy előhaladásukról önmaguk is meggyőződhessenek, jelentkezzenek önként és minél gyakrakban a koronkint tartatni szokott colloquiumokra, melyek legjobb alkalmat szolgáltatnak arra, hogy a tanár az észlelt hézagokat idejekorán kiegészítse és kételyeiket eloszlassa. De próbálkozzanak abban

az irányban is, hogy a kebelökben fenálló önképző és olvasó-körben tudományos kérdések fölött egymással vitatkozásba bocsátkozzanak, vagy előlegesen kidolgozott értekezéseket fölolvassanak és azután elfoglalt álláspontjukat az ellennézetüekkel szemben megvédelmezzék. Ha alkalmuk nyílik, keressék fel a nyilvános bűnügyi tárgyalásokat és kísértsék meg, miképen formuláznák maguk a vádat, vagy miképen készítenék el a védelmet. Tanulmányozzák a híres törvényszéki szónokok beszédeit, és gyakorolják magokat is a nyilvános szónoklásban. Ha colloquiumra vagy vizsgálatra készülnek, hallgassák ki előlegesen egymást, mert ez által is módjukban lesz, hogy egymást a tárgyhibás felfogására figyelmeztethetik és a hibákat kikerülhetik. Osszák be minél czélszerűbben idejüket, de mindig úgy, hogy az előadások pontos látogatása legyen a legelső teendőjük. A leczkelátogatás körüli hanyagság által nem tanáraikat szedik reá, hanem önmagukat csalják meg, mert több mint bizonyos, hogy az elmulasztott részleteket nem lesz többé alkalmuk másodszer hallgatniok s így kitöltetlenül maradt hézag támad ismereteikben, melyet később önmaguk fognak legjobban megbánni.

Egy régi közmondás azt tartja, hogy ki-ki saját szerencséjének a kovácsa. Ha szerencse alatt nem a vak véletlent, hanem a jól kiérdemelt sorsot értjük, úgy ennek a közmondásnak igaza van. A kipallérozott tehetség még a legmostohább körülmények között is feltalálja magát, mert irmeretei oly kincset képeznek, melyet sem a rozsdá, sem a tűz fel nem emészti és melytől mások sem foszthatják meg őt.

Azonban a szakismeretek magokban véve még nem teszik az embert műveltté. A műveltséghez még egyéb is kívántatik, névszerint erkölcsös gondolkozás, becsületes magaviselet embertársaik, első sorban szülőik, előljáróik iránti tisztelet, hazafias érzület.

Ne keressék dicsőségüket abban, hogy vallástalanságot fitogtassanak. A vallástalanságnak úgy is ellentmond egy elnémithatlan belső szózat, saját lelkiismeretök. Ez a kisbíró hatalmasabb bármely állami hatóságnál, mert ezt nem lehet elámitani, ez előtt nem lehet elrejtőzni, vagy a valót eltitkolni, ítélete mindig igazságos és csalhatatlan. És ki oltotta a lelkiismeretet az emberi kebelbe? a mindenható Isten, a kinek mindnyájan teremtményei vagyunk, a kinek gondviselését nem nélkülözhetjük, a kinek lételét hasztalanul tagadnók, mert az egész anyagi és szellemi világ tanuskodik mellette. »Nincs nyomorultabb teremtés a világon oly embernél, ki egy magasabb lény örökös hatalmát elismerni nem akarja, vagy hinni nem képes.«¹⁾ Midőn

¹⁾ B. Eötvös. Gondolatok, 8. 1.

Arany János koszorus költönket halálos ágyán unokája azzal akarta vigasztalni, hogy nem hiába élt, mert halhatatlan nevet hagy maga után, azt felelte »hadd el fiam: mit ér nekem a halhatatlan név az örökkévalósággal szemben? egy vigasztalásom, egy óhajtásom, hogy Isten legyen irgalmas az én halhatatlan lelkemnek.«²⁾ Tehát nemcsak a népnek szükséges a vallás, mint a hogy a vallástalanok mondogatni szeretik, hanem »épen kitünő embereknek szükséges leginkább, mert ők érzik igazán emberi elméneknek szűk korlátait.«³⁾

Midőn egykor Audin híres francia jogászt és történetirót, istenfélő életmódja miatt, egy hetyke fiatal ember gunyolni kezdé, a tudós darabig türelemmel hallgatta a szerencsétlen ifjut, utóbb azonban oda nyilatkozott, hogy a hit igazságait és reményeit tagadni, a szent dolgokból csufot úzni, nem tartja dicsőségnek, a hitbéli dolgok felőli gunyolódást pedig könnyű, de nemtelen szerepnek, melyre őt nem követheti; egyébiránt, ha tetszik, tisztességes értekezésre szívesen ajánlkozik. Erre az ifju sarkán fordulva, mintha nyert ügye volna a tudós férfiúval szemben, nagy büszkén odavágja: »De tudja-e az ur, hogy én istentagadó vagyok?« Audin szót sem szolt, hanem ölbe vetve karjait, tetőtől-talpig mérte az istentelent s midőn ez röstelve ezt a tekintetet, megzavarodva kérdé, hogy ugyan mit méregeti őt így tetőtől-talpig? »Nézem, felelé Audin, nézem ezt a barmot, mely istentagadónak nevezetik s melyet ember alakjában eddig nem láttam soha.«⁴⁾ Erre az istentelen megszégyenülve tovább állott.

De hisz már Plutarch is mondotta, hogy az ember Isten felőli tudomás nélkül baromnál nem egyéb.⁵⁾

Vallásos kebelben fakadnak a többi erények is. A ki a vallásosságot nem kizárólag külsőségekbe helyezi, hanem kellő meggyőződésből követi a vallás parancsait, az az élet számtalan viszontagságaiban és fordulataiban mindig igaz és korrekt embernek fog bizonyulni. Meg fog nevezetesen felelni polgári kötelességeinek, megbízható támasza lesz embertársainak, első sorban övéinek és barátjainak, óvakodni fog a mások jogkörébe való illetéktelen beavatkozástól, rajta lesz, hogy a közjót tőle telheőleg előmozdítsa és nem azt fogja keresni, a mi őt a többi emberektől elválasztja, hanem azt, a mi velők összehozza, szóval ember lesz a szó legnemesebb értelmében, jó polgár és hű hazafi.

Ne feledjék, hogy mindnyájan egy és ugyanazon Istent imádjuk és hogy mindnyájan egy és ugyanazon édes hazának

²⁾ Dr. Nogáll János, Keresztény vezérczikkek 58. l. Nagyvárad, 1892.

³⁾ Br. Eötvös, Gondolatok. 11. lap.

⁴⁾ Dr. Nogáll id. m 67 sk. l.

⁵⁾ Omnis homo sine notitia creatoris pecus est.

gyermekai, tehát egymásnak testvérei vagyunk. Kerüljenek gondosan minden visszahuzódást, egyenlenséget és torzsalkodást s ne keressék a meghasonlást, hanem a legszorosabb összetartást. Tanulják meg már fiatal korukban, hogy az összetartás mesés erőt ad a nemzetnek. *Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur.*

Ha a vesztünkre törekvő elleneink azt fogják tapasztalni, hogy nem képesek a mi szoros testvéri összetartásunkat meglazítani, akkor megszégyenülve fognak visszavonulni és minket békében hagyni, mert nem kérünk abból a boldogságból, melylyel, ha hozzájuk pártolunk, bennünket elárasztani akarnának, hanem továbbra is hű fiai maradunk édes hazánknek, loyális alattvalói szeretett királyunknak és törvényeinknek engedelmeskedve magasan lobogtatjuk a haladás zászlaját, az alkotmányos szabadság ægise alatt pedig magunk gondoskodunk a haza anyagi és szellemi felvirágoztatásáról. Ezt cselekedve csak kötelességünket teljesítjük és ezért nem szemrehányást, hanem dicséretet érdemlünk, mert ugyanazt tesszük, a mit a művelt nemzetek kivétel nélkül feladatokul tekintenek.

Fel tehát a közös munkára!

Az 1892—93. tanévet megnyitom.

E megnyitó beszéd után *Dr. Persz Adolf*, a jogtörténet tanára váltotta fel az igazgatót a szószéken a következő szabad előadással:

A jog története az emberiség történetében.

Miután az egyetemes történettudomány tárgyalása s művelése körül bekövetkezett az előrehaladó időben lehetségessé vált, igen nagy jelentőségű reform, mely kissé drasztikus módon, de bizonyára találóan is, akként jellemezhető, hogy a történet ma már nemcsak pusztá, száraz időszámítások s tények krónikája, nemcsak háborúk és békekötések regisztraturája, nemcsak koronás és nemkoronás uralkodók s különböző rendű és rangu államférfiak életrajzai, s egyéb viselt dolgairól szóló naplók halmaza, hanem a népek s illetőleg az emberiség valódi érdekei, valamint a magasabb és nemesebb értelemben vett haladás szempontjaiból kinálkozó motivumok alapján álló, kellő és kimerítő kritika, mely az anyag mellett a szellemet, az események mellett az okokat, a cselekvés mellett a mulasztásokat is szemügyre veszi, a jelzett reform jótékony hatást gyakorolt, kellett gyakorolnia egyik speciális ágára, tudniillik a jogtörténetre is.

Igen, a jogtörténet is fellendült s előbbre hatolt, mert ime a korábban divatban volt, legtöbbnyire hézagos és egyoldalú idézetekből preparált, gyakran képtelenségek helyett, megfontolt,

plauzibilis igazságok, megannyi könyvtári katalogus helyett valóságos tükörök kerültek közkézre, de annál csodálatosabb, hogy mikor tárgyát, minden lehető oldalról alaposan kiderítvén, s különösen a vitás kérdéseket is kielégítően elintéztvén, világossággal s étellel, lélekkel és értelemmel ellátta, mikor csakugyan derék munkát teljesített, s mondhatni a szó szoros értelmében tudományá emelkedett, ekkor kénytelen a méltán várt elismerés és felkarolás helyett, félreismerhetlen lenézést és közönyt tapasztalni, s tagadhatatlan, hogy mindig erősebben fogy az iránta való érzék és kultusz.

S lám ebben még csak elég következetesség sincs, mert hiszen különben a világ a multak iránt érdeklődni meg nem szűnt, például a régészet ugyszólván aranykorát éli, igen sok tudós, még több műkedvelő foglalkozik vele s egy nagy közönség áhitattal foglalkozik eredményeikkel, míg a jogtörténet körül alig néhány, profeszszionátus egyén, s elvértve egy-egy amatőr csoportosul, s törekvéseit és sikereit a legkisebb, zártkörű közönség kultiválja, nevezetesen az első éves jogászok, kik köteles tantárgyul hallgatják, s tanulgatják, hogy az illető alapvizsgán megállhassanak, s azontul lassanként de biztosan ellefejtik.

De hát ugyan mi lehet ennek a, talán csak nem helyes iránynak és állapotnak az oka? részemről, több, különböző ok összességének és együtthatásának tulajdonitom.

Legelső ok bizonyára a korszellem, melyre nézve a közvéleményre hivatkozom; a mennyiben valamelyik ujság hasábjain, a legutóbbi illetékes napokban, egy időszerű iskolai vizsgatárczában, a következő jellemző és tanulságos kijelentéseket olvastam, s ezennel idézem:

»Elmult az idillek ideje.

A modern időben a létért való küzdelemhez modern fegyvereket keresnek.

Valamikor a tudomány kedvéért tanultak, most a megélhetésért.

A mit civilizációnak neveznek, az a megtestesült életviszonyok közé való alkalmazkodás, tojástáncz a kenyérért, néha süteményért, konkurrencziája a kevés fókára vadászó sok eszkimónak.

A tanulásnak nem az a célja, hogy tudást, hanem hogy kenyérkeresetet adjon stb.«

Ha e kijelentésekben talán van némi peszszimizmus, annyi bizonyos, hogy azokban nagyon sok igaz is van.

S persze a jogtörténet, ebben a modern időben, alig lehet modern fegyver, s jó kenyérkereső eszköz.

További ok ama mindinkább terjedő, elfogult s talán mondanom sem kell, ugyancsak veszedelmes rövidlátás, mely a

multakat illetőleg, többnyire csak a tegnapig bir visszahatolni, miként egész jelene csakis a ma, s legföljebb a holnap, vagy a holnapután, összes jövője.

S hozzájárul újabb okul egy kis tendenczia is, mely kivált bizonyos rég mult dolgokra, nem akar s nem szeret visszaemlékezni, hogy azok esetleg a jelenre reá ne piritsanak.

Azonban nehogy »más szemében a szálkát is felleljük, s magunkéban a gerendát feledjük«, bár keserűen esik, konstatálhatom s konstatálnom kell, hogy a jogtörténet elhanyagolásának és háttérbe szorultának, legnagyobb s alighanem főoka, maga a jogtörténet, mert hiszen mióta megizmosodott, s kitünő sikereit elérte, megszerzett babérjain édesdeden pihen, azaz hogy teljesen sztagnál.

Még füleimben cseng dr. Személy tanártársamnak, két évvel ezelőtt »a társadalom-buvárlat módszerének alapelvei« czim alatt tartott megnyitó értekezéséből ezen nyilatkozat: »minden tudományos vizsgálatnak célja, hogy az ismeretes segélyével az ismeretlen megismerésére vezessen.«

S lám a jogtörténet hibája, hogy még az ismeretesnek megismerésére sem iparkodik reávezetni, legalább is nem eléggé kézzelfoghatólag, s nem úgy, miként a jelszó »historia vitae magistra« szerint kellene.

Valóban a jogtörténetről el lehet mondani, hogy kellően csakis azért nem érvényesül, mert bizony nem igen törődik azzal, hogy érvényesüljön, s kitünő érdemei és vivmányai után, legkevésbé sem fejt ki erejét és hatalmát, hogy megfelelő hatással az életre, maga mellett, propagandát csináljon.

Lám a jogtörténet az, mely legilletékesebben s legalapossabban megismerte, belátja, s átérti és átérzi a multat, s elmulasztja, hogy azt a jelennel és a jövővel, kellő kapcsolatba hozza.

A jogtörténet hiven és bőven feltárja a multat, s a legfontosabb dolgot elhagyja, nevezetesen azt, hogy meghuzza a vonást, s a kínálkozó összevonások, s a »plus és minus« egymást megsemmisítése után, levonja a konzekvenciákat, s megállapítja az eredményt.

A jogtörténet belátja a multból levonható, becses tanulságokat, s a jelenre és a jövőre nézve javaslatai s jó tanácsai nincsenek.

A jogtörténet mintegy nyitott könyvben olvassa a multnak hibáit s egy szava sincs ahhoz, hogy hol kelljen elkezdni a korrekurát.

S hát igazán ezek is a jogtörténet feladatához tartoznának?

Mind elhiszem én azt, a mit kivált ez idő szerint, persze teoriában, a tudományok mai valóságos rengetegében elkövetendő rendszerre nézve, különösen pedig az egyes ágaknak, bel-

terjesebb műveltetés végett, elkülönítését s körülhatárolását illetőleg, igen bölcsen elmondanak, s korántsem kívánok annak bírálatába bocsátkozni, valljon a divatos határvonalak helyesen vannak-e tervezve, s keresztülvive, de annyi bizonyos, hogy az illető teoriából épen nem következhetik az, hogy a különféle diszciplínák közé, igazi kínai falat állítsunk fel.

S ha az egyik megcselekszi azt a formahibát, hogy a másíknak határába átlép, hát a lényegre vonatkozólag, mi baj van ebben?

S ha az egyik akár kimeríteni látszanék a másíknak tárgykörét, még hátramarad ennek az utolsó szó, az alkotás!

De a jogtörténet bizony erre nem provokál, sőt elnézi, hogy midőn mások állítólag reá alapítanak, sajátképen meg is ítélik.

S készségesen tűri, hogy gyarlóan félreértsék, vagy épen gonoszul kiforgassák a maga valójából.

Végre azon állítás és illetőleg követelés, mely a jogtörténetre reádisputálja, hogy pályája ki van mérve az időben, s hogy például ötven vagy száz évvel ezelőtti dolgokra ki sem szabad terjeszkednie, a milyen tarthatatlan, olyan oktalan.

S ha volna bennem elég maliczia, arra fakadhatnék, hát hiszen a valódi igazság maholnap már csakis antikváriusi uton kapható! — —

Jelen alkalommal, a körülményekhez s különösen a kiszabott időhöz mérten, a korántsem keresett, s pusztá frázisként használt, hanem egészen öntudatosan kitett s a továbbiakban indokolandó s igazolandó czím alatt, legfőljebb kifejezést kívánok adni néhány gondolatoknak, kétségkívül eddigi, bevezető szavaim alapján s értelmében, a jogtörténet szempontjából, a jog lényege s értékének megérintése s megállapításával, s egy futó tekintettel a jog fejlődésének menetére s esetleges credményeire, azon kérdésre nézve, valljon tehát mi is állhatna ott ama bizonyos, még meg nem huzott vonás alatt, vagy illetőleg mikben rejlik a jogtörténetnek hirdetett absztrakt és konkret fontossága, s mik az abból világosan kiderülő, fő tanulságok?

S ezen kítüzött feladatomban, igen természetesen, a leg-rövidebben iparkodom eljárni, kevésbé rendszeresen, mint csak aforisztikus modorban, s az egyes dolgokat inkább csak is jelezve, mint kifejtve, megengedem, sok szubjektivitással, de a meggyőződés közvetlenségével, s persze azzal az egyenes szókimondással, melyhez a világ aligha bírna hozzászokni, s a melyről én leszokni soha sem fogok s nem is akarok! —

Legelőször is a jogtörténet legintenzívebb fényt árasztthat a jogbölceletnek, valljuk be, gyakran ugyancsak homályos utjaira s elméleteire, s midőn valódi és nem hamisított induk-

tivitással, feltárja a jog igazi lényegét s értékét, s egyszersmind kifejti gyakorlati logikáját és pszichológiáját, leghathatósabb támaszává válhatik annak, s az által a jog politikájának s a többi pozitív ágaknak, s ezek által magának az életnek, például saját, bevált tapasztalatai nyomán, úgy okoskodván, a mint következik.

Lám az ember legfőbb s legbecesebb kincseinek egyike a jog, s a jog csakis az emberrel, az ember körül, s az emberek között kezdődik és szerepel, az emberrel, mert csak ő bir jogérzettel, s így csakis ő képes reá, az ember körül, mert csak az ő cselekvése lehet jogi elbírálás tárgya, s az emberek között, mert hiszen, a helyzet világos, a természettel szemben nincs jog, csak hatalom van és rendelkezés, a tudás és lehetőség határáig, s a gondviseléssel szemben sincs jog, hanem alávetettség van, tehát a jog csak a társaságban, embertársával szemben lehetséges.

Az ember két alkatrészből áll, a testből és a lélekből, a test az érzéki világban gyökeredzik, s a lélek felhat a szellemi és erkölcsi régiókba, s alaperői, az öntudat, az értelem, s az önerő, s ez utóbbinál fogva szabadon rendelkezik önmagával s egyszersmind szabadon intézi sorsát.

Az embernek specifikus tulajdonságai, hogy ne mondjam léteszközei, a gondolási, érzési és akarási képességek, a gondolat és érzelem, az indító erők, s az akarat, a kész elhatározás.

A két előbbi, egyforma tényező s puszta frázis, hogy a fej konzervatív, s a sziv progresszív, mert az egyik is lehet erős és gyenge, s a másik is, s az egyik is elragadhat és visszatarthat, s a másik is.

S egy kicsi kis gondolat egy egész pokol szenvedélyének tüzeit elolthatja, s egy kicsi kis érzelem egy egész élet komoly higgadtságát halomra döntheti.

A harmadik alaperő és eszköz, az akarat, eredetileg, előjegesen is, utólagosan is, teljesen szabad és korlátlan, semminemű, mathematikai, vagy fizikai, potentia ad pondus-féle, kényszerű s kérlelhetetlen törvények nem dirigálják.

S még kevésbé dirigálhatják a feltalált, különféle tarkabarka, csakugyan szemenszedett filozófiai elméletek és szabályok.

S az egész ugynevezett indoktan, ha nem játék, vagy dogma, bizonyosan perfid szédelgés, s mindkét esetben abszurdum.

S végre az ember, szabad akaratát szabadon végre is hajthatja, vagyis szabadon cselekedhetik.

S persze már itt a természetes határ, egyrészt a fizikai, s másrészt a jogi lehetőség.

S amaz föltétlen, s emez csakis föltételes és esetleges akadály.

Az embernek a gondviselés által kiszabott célja van, s

bármilyen alacsonyra szálljunk is le, mégis az alatt, legalább valamelyes, szellemi s erkölcsi haladást és tökéletesedést lehet csak és kell értenünk.

A legközelebbi feladat, ennek eszközeit belátni s alkalmazásba venni, s leghatékonyabb eszköze bizonyára a társulás, a kellő munkafelosztással, s végül az elérendő összmunka eredményével.

S itt az első teendő, a békés együttlét biztosítása, s ezt a jogérzet és a jog létesíti, vagy legalább erre törekszik.

S már ez az őállapotokban is így van, s még sokkal inkább fokozódnia kell a haladó organizmusokban.

S világos dolog, hogy maga az organizmus, bármilyen felső foku legyen is az, mindig csak a forma, s a lényeg a jog.

A jogérzet nyilvánul, alakot ölt, jogszabályokat létesít, persze már ezek korlátozni kívánják a szabadságot, s korlátozzák is, természetesen nem a lehetőséget, hanem az állapotot.

A jogszabályok egyrészt pozitív iránynyal bírnak, parancsolatok, s másrészt negatív irányúak, tilalmak.

S a szabályok megtartása, erény, s azok megszegése, bűn.

A fentebbiek szerint a közönségesen ugynevezett szubjektív értelemben veendő jog, a jogszabadság.

S az objektív értelemben vett jog, a jogkötelesség.

Lám a mondottakból világosan következik az is, a mi nagyon fontos, hogy a jog, alapjában, s kivált lényege s értékére nézve, két, különböző szempont alá esik, jelesül egyrészt tekintetbe veendő mint absztrakt eszme, mely abszolút, örök, változhatatlan, maga a tökéletesség; s mint ilyen, mintegy az égben gyökeredzik, igen természetesen ennek nincs, s nem is lehet története, hazudik és csal, aki az ellenkezőt állítja, hanem igenis, az emberiség arra vonatkozó felfogásainak, a jóban és rosszban egyaránt, csakis ezeknek lehet s van története.

S másrészt tekintetbe jön, mint konkrét intézmény, mely az eszme megtestesüléseként kíván föllépni és szerepelni, már ez mindig csak relatív, ideiglenes, változó, nemcsak változékony, hanem egyenesen reászorul az időnkénti változtatásokra, s különben a földön él és mozog, s már ennek megvan a maga története, s ebben, mint az összes emberi dolgok körül, egymással váltakozik a fény és az árny, s valljon ugyan ezen a téren melyikből van több? —

Lássuk most már a jog fejlődését is, melyre vonatkozólag, legkivált épen a jogtörténet, minden kétségen kívül, a legkiáltóbb bizonyítékokat képes felmutatni.

Ime a jogérzet s a jogeszme a legtarkább gondolatok tömkelegében, s a folyton hullámzó érzelmek árjában, buzgón keresi a kellő és szükséges harmoniát, s a jogtörténet konstatálhatja, valjon azt mikor, s mennyire sikerült megtalálnia?

S különösen arra nézve mondhat alapos véleményt, valljon a jog, mint intézmény, mikor, s mennyire birt felhatolni a joghoz, mint eszméhez, s mint eszményhez?

De hát egyuttal mondjuk is ki, s valljuk be, ugyan mi az eredmény e tekintetben? Kétségtelen, hogy néha igazán közelebb jutott hozzá, vagy talán ez is csak pusztá csalódás? s bizony, mi tagadás benne, igen gyakran nagyon távol maradt tőle, s már ez határozott tény.

S a legbizonyosabb az, hogy minden kecségtetés és hitegetés daczára, a jelen, mint ilyen, a multtal, mint olyannal szemben, magában véve, sohasem képviselheti a valóságos, s a föltétlen haladást.

Igen jellemzően vallja Hugo Viktor, a lángeszű költő s bölcsész, előbb a jogeszméről: »a jog természetében rejlik, örökké tisztán és szépen megmaradni«, s azután a jogintézményről: »a ténynek, legyen bár az a küllátszat szerint a legszükségesebb, fogadtassék bár el az egykoruaktól, ha az csak mint tény létezik, s ha csak igen kevés, vagy egyáltalában semmi jogszerűséget sem rejt magában, idő multával ékteleenné, visszasztítóvá, sőt szörnyen undokká kell válnia.«

S azután így fejezi be a kettőre nézve: »a jog s tény e csatája a társadalmak keletkezése óta tart már, elérni e diadalt, összevegyíteni a tiszta eszmét az emberi valósággal, beoltani a jogot a tényekbe, s viszont, ime ez a bölcsék teendője.«

Sajnos, hogy a jogtörténet e tekintetben legfeljebb annyit bizonyíthat, hogy a lezajlott időkben, igen kevés bölcs, nagyon kevés bölcseséget fejtett ki.

Igaz ugyan, hogy kezdetben a jog, mint a forrás, a hol fakad, tiszta, de azután ez a sikon homokot s az emberlakta vidékeken szemetet és piszkot is vesz föl, így a jog is.

A legprimitívabb állapotban, a jog a jogéretből ered, melynek jelszava: a mit nem akarsz, hogy mások neked cselekedjenek, azt te se cselekedd másoknak, s a mit akarsz, azt te is cselekedd.

S később, a kulturával, fellépnek az érdekek, s az önzés, s ezek a jognak domináló rugóivá lesznek.

A jogeszmé lassanként elvész, a jogintézmények beláthatatlanul komplikált organizmusában.

S a legnagyobb baj, hogy a jogszabadság és jogkötelesség külömbségének tiszta öntudata is odavész.

De még egy másik oldalról is tekintve a dolgot, korábban a jogot, intézményileg, a közérzület diktálja és állapítja meg, s később a közkinés monopoliummá válik, s a jog főforrása a hatalom, mely abban legföljebb a kitüntetett szolgálkat részesíti, a leigázott szolgálkkal szemben.

S ha olykor a hatalom, meglehetően jó akaratból, vagy talán presszió folytán korigálni indul, persze a korrektúra soha sem megy vissza az alapig.

De különben is, midőn az emberiség körében hébe-korba beállottak az ugynevezhető »dilucida intervalla«, akkor is a jelszó mindig csak az volt: »qui habet tempus, habet vitam«, már pedig ennek úgy kellett volna lennie: »qui habet vitam, habet tempus.«

S hát az eredmény? jellemzésül Zschokke szavait használom: »az emberek új bajokat találnak ki, hogy azokkal gyógyítsák a régi bajokat.« S hát nem-e kár az elvesztegetett időért, s az elpazarolt erőért?!

De ma, igen, ma, végre talán csak eljutottunk a jobb s helyesebb irányba? hadd vádoljanak engemet féktelen pesszimizmussal, nem bánom, én kimondom nyíltan, a mit mindenki tud, s mindenki tagad, vagy szépít, hogy bizony ma is úgy állunk, hogy sajátképen zártkörű érdekek uralkodnak, milliók érdekei ellenében.

S bizonyára még mindig a régen elhibázott alapokra rakott épületek kibővítésével, kicsinosításával s helylyel közel kifoltoztatásával vesződünk, a helyett hogy, iparkodnánk újabb, szilárdabb alapokat keresni és létesíteni, a jövő boldogulhatás számára.

S még mindig a jogeszme helyett, a jogintézményekre fektetjük a fősúlyt, s a helyett, hogy roppant nagyra tartott kulturánk egész hatalmával s intelligenciájával, végre valahára hozzákezdnenék az előbbinek életrevaló érvényesítéséhez, megelégszünk és abban gyönyörködünk, hogy megszorítjuk kodexeink végtelen halmazát és egyszersmind khaoszt.

S hát ugyan mikor és hogyan fogunk majd egyszer ebből kibontakozhatni?!

Továbbá a jogtörténet legkitünőbb hasznára van, s illetőleg lehetne, az összes államtudományoknak, s főképen a politikának, s ennek okvetetlenül reá kellene támaszkodnia, s meg is látszik egész kharakterén s minden doktrináin, ha ezt elmulasztja.

Józan, egészséges, életképes, tiszta, helyes politikai fogalmak és vélemények, irányok és törekvések, mindenkor, csupán csak a multak tapasztalatainak útmutatása mellett keletkezhetnek, s igazán célravezető elmélet, s igazán sikeres gyakorlat, mindig csak is a multak tanulságainak szemügyre vételével, s gondos mérlegelésével lehetséges.

S bizony ez reá is férne, kivált a mai politikára, melynek összes elmélete, maholnap, legföljebb pártprogrammokból s enunziációkból, s reaadásul megszámlálhatatlan ujságcikkek-

ből áll, egész gyakorlata pedig, rendszerint, igen szelíden szólva, egymásra halmozott hibák láncolata.

A jogtörténet keres, kutat, feljegyez, vizsgál, elemez, összehasonlít és megkülömböztet, a végleteket és ellentéteket kiegyenlíti, vagy elbírálja, sem a hasonlatosságok meg nem tévesztik, sem a megfajthatatlanságnak látszó rejtélyek meg nem akasztják, s meg nem ingatják, s mindenkor és mindenben megállapítani iparkodik a valódi lényeket, s így felkészülve áll szembe a politika kész tendenciáival és szokásos sablonjaival.

S így felkészülve, teljesen függetlenül ítél a politikai elevenek és holtak felett: például ki volt nagyobb, Cincinnatus, vagy első Napoleon, Bismark, vagy Stambulov? s például akár eldöntetlenül hagyja a kérdést, vajjon melyik ér többet, a halálos ágyán uralkodásra jutott »negyedik« Frigyes császárnak egyetlen manifesztuma, vagy az az egész történeti szakasz, melyet az ugynevezett »nagy« Napoleon császár csinált?

A jogtörténet reámutat s bizonyítja, hogy léteztek zsarnokok, kik elég szabadságot engedtek, s a nép és az állam jólétét hatékonyan előmozdították, s léteztek szabadsági állapotok, melyek a legnagyobb zsarnokságnál is súlyosabbak voltak, s az állam és a nép érdekeit, legalább is újra, esetleg messze visszavetették.

A legfamózusabb példa, e tekintetben, a francia forradalom, melyet megszoktunk s nem restellünk nagynak elkeresztelni, s lát ez a rettenetes vajudott hegy is, végre nem szült mást mint egy kis egeret, Napoleont.

S ime ezekből és egyebekből, a politikára nézve megvonható az az üdvösséges tanulság, mely ritkán jut eszébe, még ritkábban szívleli meg, hogy sajátképen minden a lényegtől függ, s nem a formáktól, s persze hibásak kevésbé az intézmények, mint az emberek.

A jogtörténet reámutat s igazolja, hogy azon állítás, mely szerint ugyanazon formák, ugyanazon lényeket tartalmaznak, s ugyanazon okok, ugyanazon eredményeket létesítik, legalább is nagyon felületes.

S a politikának ezen felületességről le kell szoknia, ha azután csakugyan aktuális jelentőséggel kíván fellépni és szerepelni.

A jogtörténet a politika által előtérbe tolt alapelvvel, jelesül az opportunitással szemben, felállítja a valódi, egyedül üdvözítő elvet s faktort, a morált.

S a politikának be kell látnia, hogy végre is a legkiválóbb opportunitás, csak is a morál lehet!

Igen, leginkább a jogtörténet az, mely az emberiség történetében, s kivált politikai cselekményeiben, a legfontosabb

pozíciókra, legintenzívebb világosságot bocsát, hogy ne mondjam, valóságos és ugyancsak hasznavehető látesőül szolgál, mindenkori Potemkin-féle dekorációk ellenében, s a jogtörténet az, mely igen sok bálványt dönt le, s még több ugynevezett ideált, igazi értékére redukál.

Ha ezekből válogatok, legelső sorban szemeimbe ötlük a szép trifolium: szabadság, egyenlőség, testvériség, s ha ezeket jogtörténetileg elemezem, valljon mi lehet az igaz eredmény?

A legelsőre, jelesül a szabadságra vonatkozólag, legrövidebben előadva, legföljebb csak az, hogy a korábban mondtaknak is tekintetbe vételével, két szempontból vizsgálható, tudniillik mint tehetség, s mint állapot, no's hát igaz, az előbbi mindenható, hanem az utóbbi, az már semmirevaló.

S itt megint Hugo Viktorral tartok: »a jog csak akkor jog, ha egész, s a nép, mely khartát elfogad, csak jogairól mond le.«

S hozzáteszem, hát nem-e nevetséges dolog, szabadság, nem tudom én, hány száz és ezer paragrafusban biztosítva?

S persze a gyakorlatban, ennek daczára, büntetlenül megszegve, vagy kijátszva!

A másodikkal, nevezetesen az egyenlőséggel, még rövidebben elbánhatok, mert hiszen ez, elméletben azon okból, hogy a különböző tulajdonságok és teljességek, a priori természetes akadályai, valóságos abszurdum.

S a gyakorlatban, minden időkbén hazugság volt, s például manapság, midőn lépten-nyomon azt affektáljuk, a legnagyobb hazugság!

S végre a harmadikkal, vagyis a testvériséggel, hasonlóképen bánhatok el, csupán azt mondván, hogy igen, mindig fennállt a »rara concordia fratrum« alakjában.

S különben, a mit a testvérek ellen nagyban vétkezünk, helyreütjük, néha egy kis kórházzal, vagy egyéb ilyessel!

De ime ettől a ponttól meg nem válhatok a nélkül, hogy kedvencz témáim egyikére, a parlamentarizmusra s ennek modern képeire is, néhány szóval ne reflektáljak, annyival is inkább, mert hiszen ezt a formát, annak idejében a tudomány, a legtokéletebbnek hirdette, s az élet ilyenül fogadta el.

A jogtörténet igen hamar tisztában volt azzal, hogy a dicséret és dicsőítés ugyancsak tulzott, belátja, hogy sajátképen csakis két ellentétes irány között beállott, nem is békekötés, csak fegyverszünet.

S a jól szemügyre vett ideált elvben, képtelenségnek, s gyakorlatban, önámításnak látta.

S hát a mindinkább szaporodó jelek és tények nem-e adnak neki igazat?!

Mindezekon felül a jogtörténet igen kitünő szolgálatokat

tehet az emberiségnek, midőn ezt, a legkülönfélébb doktrinák mellett vagy akár ellenére, magasabb életnézetre, s magasabb feladatokra serkenti.

S a legfényesebb példákkal és sikerekkel felébreszti s táplálja az emberi önérzetet.

A jogtörténet hangosan kiáltó tanubizonyosság, minden fajta materializmus és materialisztikus tanok ellen, s a gondviselés mellett, persze ezt, prózában kifejezve, csak úgy szabad érteni, hogy megadja az embernek a létet s ennek eszközeit, s a megélhetéshez s boldogulhatáshoz szükséges erőket és tulajdonságokat.

S már azt ne várjuk tőle, hogy meg is főzzön s tálaljon is neki s még elébe talán asztalkendőket is kössön.

Egyszersmind a jogtörténet a valódi haladásnak igaz tükré és mérlege, persze korántsem a megszokott, szűk felfogás szerint, hogy mindig az a jobb, a mi újabb.

S a legujabb e szerint a legjobb volna?

De hát hogyan is állunk legujabb dolgainkkal? senkinek sem kívánom megzavarni az izlését, bár azokban a megtestesült tökéletességeket lássa is.

S legfőljebb igénybe veszem saját izlésem szabadságát, s bizony temerdek hibát látok, itt is, ott is.

No's én is keresem és óhajtom a haladást, hanem alig tudom megtalálni, lehetséges, hogy igen keményen ítélek, de úgy látom, hogy meggyarapodtunk eszközeinkben, s ugyancsak megfogyatkozunk céljainkban.

Az egész jelen, pusztá, meddő küzködés, tehetetlen vergődés, legapróbb ügyeinkben sem tudunk biztosan megállapodni, s valamelyes sikert igénylünk.

S hogyan fogunk végezni a nagyobbakkal; például a társadalom és állam, az egyház és állam, vagy a felekezeti s nemzetiségi s egyéb dolgokkal?

A jelszók többnyire üres sablonok, s a jövőt kétszer kétszörrel, de nem a matematika filozófiája, hanem csakis mechanizmusával, gondoljuk kiemelhetni s megalkothatni.

S hát az ilyen jövő számára, ugyan milyen horoszkopot lehet felállítani?

De megint előáll a jogtörténet, s a legnagyobb kétségbeesés küszöbén, megadja a kellő vigasztalást, azon tapasztalataival, hogy ha voltak máskor is visszaesések, reakövetkezett újra az emelkedés fel és alá, míg egyszer be kell állania a végleges, meritoriális és radikális haladásnak is.

S én hiszek és bizom a fölöttünk uralkodó gondviselésben, s ennél fogva határozottan hiszek és bizom az emberiség perfektibilitásában.

Én hiszem, mert tudom, hogy jöni fog, mert jöni kell

egy jobb kor, mely után buzgó imádság ez idő szerint ugyan nem epedez, legalább nem »százvezrek ajakán«, de jöni fog, mert jöni kell egy jobb kor, melynek mindinkább terjedő, ugyszólván előfeltétele, az emberiségnek napról-napra fokozódó, penetránsabb intelligenciája.

S igen természetes és kommentárra nem is szorul, hogy ettől, a kérdéses tekintetben, teljes joggal, sokat, mindent várhatunk és remélhetünk!!

Jelen igénytelen elmefuttatásom befejezéseül, bár kitűzött témám keretébe, a legszorosabb értelemben véve, beletartozónak alig látszhatik, még sem mulaszthatom el, hogy legalább néhány szóval tekintettel ne legyek, különösen hazánk jogtörténetének tagadhatatlan, kiváló fontosságára, mely szerintem nemcsak indirekt, hanem a legdirektebb, nemcsak ideális, hanem ugyancsak reális, nemcsak kegyeleti, hanem nagy mértékben aktuális.

Hát hiszen evidens, hogy midőn közjogunk, sok tekintetben, az experimentumok és provizoriumok stádiumában van, s magánjogunk, sok részben, rendezetlen s kodifikálatlan, midőn egy szóval mondva, valóságos átalakulási processusban élünk, bizony ilyenkor nagy szükségünk lehet minden erőnkre, melynek java-része multunk hagyományaiiban gyökeredzik.

De lám ez az öntudat, ugy látszik, sőt ugy van, legkevésbé sem él és uralkodik, legalább nem a kívánatos dimenziók szerint a mai, modern közvéleményben.

S ha még alant talán itt-ott nyilvánul is, minél feljebb megyünk, például akár tudományaink régióiba, már ott folyton gyérebben mutatkoznak nyomai.

Igen jellemző dolog, hogy még csak kevéssel ezelőtt feltűnést keltett, valóban bámulatos, hogy a mi olyan nagyon természetes, feltűnést kelteni volt képes, tudniillik azon tény, hogy dr. Timon budapesti egyetemi tanár tanszékéről, a legujabban mindig szélesebb körben divatba jött, dogmatikus iránynyal szemben, a jogtörténeti iránynak kiváló szükségességét proklamálta.

S persze az én szerény szavam semmit sem nyom ugyan a latban, s bizony olyan messzire el sem ér, hanem azért reámondom, hogy a leghelyesebben nyilatkozott.

De hát mire való is lehet az, hogy még hagyján, a magánjogban, bizonyos internacionális kényszer által hajtva, hanem különösen a közjog terén, saját, legtöbbsnyire specifikus dolgainkra, a külföldön ma született, s kifakadt, s holnap már el is viritott s holnapután és azután és soha gyümölcsöt nem hozó, körmönfont dogmák szerint vegyünk mértéket?

S midőn magunk lábain járhatnánk, s magunk fejeivel gondolkodhatnánk, minden áron, majd nem elvből, idegenekre támaszkodni, hát ugyan mire lehet ez jó?

A legprimitívebb észjárás, igen könnyen dezavualhatja ezt a szerencsétlen irányt, mert hiszen vagy hátrább, vagy előbb állunk, mint azon idegenek.

S az első esetben, az importált portéka, nekünk, még nem jó, s a másodikban, már nem jó!

De milyen csodálatos is az, hogy midőn szörnyű magyarok lettünk, magyarabbak mint valaha, szájjal, bizony ez ma-holnap kívülről is, belőlről is, alig látszik meg rajtunk, s már nem igen emlegetjük a multakat. s az onnan vett motivumokból legfeljebb egy-egy megszorult, gyakorlati politikus, vagy újságíró, argumentál.

S legkevésbé kultiváljuk azon érzelmeket, melyek a küzdelemteljes multat, s ennek nagy vívmányait, méltán megillettek.

A legnagyobbak, sorainkból, mindnyájan elhagyogatják a multnak álláspontjait, megannyi erősségeinket, melyek régtől fogva megvédelmezték, s fenntartani birtak.

S persze megmosolyogjuk a »régi jó táblabirák« viselt dolgait, s hát hiszen majd meglátjuk, hová s mire visznek a »modern stréberek« ?!

Jelen időnkön s intézményeinken, már alig látszik meg a mult s alaposan tarthatunk attól, hogy ez, majd nagyon is meg fog látszani a jövőn, hej pedig nekünk, épen nekünk, legalább is száz okunk van arra, hogy a mindinkább elharapódzó kozmopolitizmus helyett a valódi, régi hazafiságot vallva, s bele-mélyedve a multba, s ehhez ragaszkodva, a komoly és józan haladás követelte, elkerülhetetlen alkalmazkodással, mégis saját alapjainkon iparkodjunk felépíteni s megszilárdítani jövőnket.

Ha mi, leginkább épen mi, fel nem találjuk s át nem érezzük, multunkban, továbbá jövőnkhez megkívántató s kínálkozó erőnket, bizony meg sem érdemeljük a kívánt jövőt.

S ha mi, épen mi, fel nem találjuk s át nem érezzük, ezer éves multunkban a gondviselést, bizony-bizony az is, rólunk, a hálátlanokról, leveheti a kezét!!

Ezzel a megnyitási ünnepély véget ért.

A tanári karra vonatkozólag a következő adatok emlí-tendők:

A törvénykezési eljárás, kereskedelmi és váltójognak 188⁴/₅ óta üresedésben volt tanszékére a nm. vallás és közok-tatási m. kir. minister úr 1892. évi jul. 11-én 14964. sz. a. kelt magas rendeletével Dr. Magyary Géza kecskeméti jogtanárt nevezte ki ny. rk. tanárrá oly föltétellel, hogy egy év alatt a

tanszékével egybekötött tantárgyak egyikéből az egyetemi magántanári képesítést megszerezni köteles. Az új tanár hivatali esküjét a szokott ünnepélyes módon 1892. évi augusztus 31-én tette le.

Dr. Személy Kálmán, a közigazgatási jog és statisztikának ny. r., valamint a művelődéstörténetnek tanára és akadémiai könyvtárnok 1892. decz. 9-én elhalálozván, a megüresedett tanszék helyettesítéséről kellett gondoskodni. Ennek következtében a közigazgatási jogot az I. félévnek még hátralévő részében és a statistikát az egész II. félévben a nm. vallás és közoktatási m. kir. minister úr 1893. évi jan. 19-én 2076. sz. a. és apr. 15-én 5742. sz. a. kelt jóváhagyó rendeletei értelmében Dr. Persz Adolf ny. r. tanár adta elő, míg könyvtárnokká a kar Dr. Molnár Imre ny. r. tanárt választotta, kit e minőségben a nm. vallás és közoktatási m. kir. minister úr f. évi febr. 11-én 56882/92 sz. a. kelt rendeletével erősített meg.

Dr. Sipos Árpád ny. r. tanár a f. évi máj. 3-án 19561 sz. a. kelt ministeri rendelettel a *negyedik* ötödévi fizetési pótlék élvezetébe léptettetett elő, még pedig f. évi jun. 1-től számítva.

A művelődéstörténet előadása a nm. vallás és közoktatási m. kir. minister úr f. é. febr. 9-én 4711 sz. a. kelt rendelete értelmében az 189²/₃ tanév folyamában nem adatott elő, minek következtében az idei I. éves joghallgatók ezen tantárgyat a jövő 189³/₄ tanévben lesznek kötelesek pótlólag hallgatni. Ezen tantárgy előadásával a nm. vallás és közoktatási m. kir. minister úr f. 1893. évi május 24-én 8211 sz. a. kelt rendelete értelmében Cséplő Péter prémontrei főgymnasiumi ny. r. tanár bizatott meg, magántanári minőségben. Ugyanezen rendelettel a statistika és közigazgatási jog tanszékére nyilvános pályázat hirdettetett, s a folyamodványok benyújtására határidőül június hó 15-ke tűzetett ki.

A f. tanévben a jogakadémiai tanárok fizetésrendezésének ügye is örvendetes megoldást nyert. Ugyanis m. évi szept. hó 20-án a kar felterjesztést intézett a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úrhoz az iránt, hogy tekintettel az uralgó drágaságra, valamint a tisztviselők fizetésének általános javítására, a nagyváradi kir. jogakadémia tanárainak fizetését is a pozsonyi kir. jogakadémia tanárainak fizetésével egyenlővé s a lakpénzt is megfelelőleg felemelni kegyeskedjék. Erre a minister úr Ő cs. és apostoli kir. Felségének m. é. nov. 19-én kelt legfelsőbb elhatározása alapján az 1892. év második felére az igazgatónak 260 frt, a ny. r. jogtanároknak egyenkint 360 frt, a ny. rk. tanárnak pedig, ugyancsak az 1892. év utolsó negyedére 20 frt ideiglenes pótlékot utalványozott, mely kegyességét

a kar a következő felterjesztésben köszönte meg a minister úr ő nagyméltóságának:

Nagyméltóságú vallás és közoktatási m. kir. Minister úr!

Kegyelmes urunk!

A legbensőbb örömmel töltötte el keblünket Nagyméltóságodnak amaz elhatározása, hogy a legközelebb végbement kormány-alakuláskor a közoktatásügyi tárczát újra elvállalni méltóztatott, mert ezen elhatározásában zálogát látjuk annak, hogy Nagyméltóságod a részint kezdeményezett, részint már folyamatban lévő számos kulturális feladatainkat, a melyektől a magyar nemzet szellemi előhaladása és anyagi megerősödése függ, államférfiúi mély belátásával a kivánt megoldásra fogja juttatni. Adjon a Mindenható Nagyméltóságodnak lankadatlan buzgalmat, törhetlen erőt és férfias kitartást, hogy mindazokat a nemes eszméket, melyeket a közügy javára, honfiúi nemes keblében táplál, egytől egyig megvalósíthassa és azoknak áldásos hatásáról személyesen meggyőződhessek.

Egyszersmind megragadjuk az alkalmat, hogy addig is, míg más alakban leróvhatnók a mi hálánkat, már most forró köszönetünket nyilvánítsuk Nagyméltóságodnak amaz atyai gondoskodásáért, melyvel anyagi helyzetünket jelentékenyen megkönnyíteni és a mindennapi megélhetésünk súlyos gondjait az ideiglenes pótlék folyóvá tétele által lényegesen enyhíteni kegyeskedett.

Kelt Nagyváradon, 1892. decz 13-án tartott rendes havi értekezletünkből.

Magunkat továbbra is Nagyméltóságodnak kegyes jóindulatába ajánlva, maradunk legmélyebb hódolattal

Nagyméltóságodnak

alázatos szolgái

(következnek az aláírások.)

Az 1893. évi jun. 25-én 14127 sz. a. kelt rendeletével pedig tudatta a minister úr, hogy az 1893: IV. t.-czikk a tanulmányi alaphól javadalmazott kir. jogakademiák igazgatóira és rendes tanáira is alkalmaztatván, az igazgatók a VII. fizetési osztálynak második, a rendes tanárok ellenben ugyanennek harmadik fokozatába osztattak be, egyuttal leküldte az ezen intézkedés értelmében kiállított tisztí rendelvényeket s a magasabb fizetést és (360 frtnyi) lakpénzt f. évi april 1-től számítva tette folyóvá.

A lefolyt tanévben a jogakademia részt vett:

1892. évi október 4-én, mint ő császári és apostoli kir. Felsege legmagasabb névnapján a helybeli I. sz. székesegyházban tartott ünnepélyes hálaadó isteni tiszteleten.

1892. évi október 29-én üdvözlő iratot intézett *Sal Ferencz* kir. tanácsos polgármester urhoz, az államtudományi államvizsgálati bizottság tagjához, a harmad osztályú vaskoronarenddel történt legfelsőbb kitüntetése alkalmából és jelen volt november hó 14-én a város díszülésén, melyben nm. báró Döry József főispán és b. t. t. a rendjelt a kitüntetettnek személyesen átadta.

1892. évi decz. 1-én részvétíratot intézett a helybeli premontrai főgymnasium igazgatójához *Bolkay Vilmos* főgymnasiumi ny. r. tanár halála alkalmából és testületileg jelent meg ugyanannak temetésén.

Dr. Személy Kálmán †.

1892. évi deczember 9-én az akademiát súlyos csapás érte; ugyanis *Dr. Személy Kálmán*, a statistika, közigazgatásijog és művelődéstörténet tanára, szívszélhűdésben hirtelen elhalálozott. Ezen megdöbbentő gyász eset következtében a tanári kar decz 10-én rendkívüli értekezletre gyűlvén a következő határozatokat hozta:

a) a felejthetetlen kartársi halála fölött érzett mély fájdalomnak kifejezése mellett ugyanannak emlékét jegyzőkönyvileg megőrökíti,

b) az elhunytak mélyen lesújtott özvegyéhez részvétíratot intéz,

c) saját nevében gyászjelentést ad ki,

d) a koporsóra koszorút helyez,

e) úgy a temetésén, mint az elhunyt lelki üdvéért bemutatandó gyászmisén a jogakadémiai ifjúsággal együtt testületileg fog megjelenni,

f) az akadémia épületére kitzüzi a gyászlobogót;

g) a haláleset egyidejű bejelentése mellett sürgős felterjesztésben az özvegynek járó halálozási illetmény azonnali kiutalványozását kéri.

De nem csak akademiánkat, hanem városunk összes társadalmát is megdöbbenté kartársunk váratlan elhunytja. A jogtanári karon kívül számos előkelő egyén, a meghölgölgultnak tisztelői, jó barátai, a városi törvényhatósági bizottság, melynek az elhunyt buzgó tagja, a községi iskolaszék, melynek serény tevékenységű elnöke, az akadémiai polgárság, melynek szeretve tisztelt tanára, az iparos ifjúsági kör, melynek szintén lelkes elnöke és barátja volt, siettek részvétüket kifejezni a családnak és némi vigasztalást nyújtani a lesújtott özvegynek, valamint a megtört agg szülőknek.

Az intézetünket ért veszteséget nem csak az akadémia ormáról, hanem a városházáról, a biharmegyei nemzeti casinóról, a prémontrei főgymnasiumról, a főreáliskoláról és a községi iskolákról is lengő gyászlobogók hirdették.

A gyászszeszetről a család, a jogakadémia tanári kara és az akad. ifjusága a következő gyászjelentéseket bocsátották ki:

Alulírottak a maguk és számos rokon nevében szomorodott szívvel jelentik dr. *Személy Kálmán*, ny. r. jogakadémiai tanárnak, Nagyvárad város törvényhatósági bizottsági tagjának, iskolaszéki elnöknek stb. folyó évi december 9-én, szivszélhűdés folytán, élete 45. évében bekövetkezett elhunytát. A boldogult hült tetemei a nagyfürdő-utcza 671. sz. háztól f. évi decz. hó 12-én délelőtt 10 és fél óraker fognak az olaszii temetőben, a róm. kath. egyház szertartásai szerint, örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent mise-áldozat folyó évi december 13-án délelőtt 9 óraker fog a nagyvárad premontrei kanonokrend templomában az egek Urának bemutatni. Nagyvárad, 1892. december 10. Az örök világosság fényeskedjék neki! — Özv. dr. *Személy Kálmánné*, született *Krizsanovszky Ilona*, neje, *Személy Kálmán*, fia, *Személy Ferencz* és neje, szülei, özv. *Mainhold Rezsóné*, sz. *Személy Matild* gyermekeivel és *Személy Mária*, testvérei, özv. *Krizsanovszky Vilmosné*, anyósa, *Farkas Etelka*, unoka-huga.

A nagyvárad kir. jogakadémia tanári kara fájdalomtól megtört szívvel tudatja szeretett kartársának, dr. *Személy Kálmán*, ny. r. jogakadémiai tanárnak, Nagyvárad város törvényhatósági bizottsági tagjának, iskolaszéki elnöknek stb. folyó évi december 9-én, szivszélhűdés folytán, élete 45 évében bekövetkezett elhunytát. A boldogult hült tetemei a nagyfürdő-utcza 671. sz. háztól folyó évi december hó 12-én délelőtt 10 és fél óraker fognak az olaszii temetőben, a róm. kath. egyház szertartásai szerint, örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent mise-áldozat folyó évi december 13-án délelőtt 9 óraker fog a nagyvárad premontrei kanonokrend templomában az egek Urának bemutatni. Nagyvárad, 1892. december 10. Az örök világosság fényeskedjék neki!

A nagyvárad kir. jogakadémia polgárai fájdalommal megtört szívvel tudatják szeretett tanáruknak, dr. *Személy Kálmán*, ny. r. jogakadémiai tanárnak, Nagyvárad város törvényhatósági bizottsági tagjának, az iskolaszék elnökének stb. f. évi december 9-én, szivszélhűdés folytán, élete 45-ik évében váratlan bekövetkezett elhunytát. A boldogult hült tetemei a nagyfürdő-utcza 671. sz. a. háztól f. évi december hó 12-én, d. e. 10 és fél óraker fognak az olaszii temetőben a róm. kath. egyház

szertartásai szerint örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent mise-áldozat f. évi december 13-án d. e. 9 órakor fog a nagyváradai prémontrei kanonokrend templomában az egek Úrának bemutatni. Nagyvárad, 1892. december 10-én. Az örök világosság fényeskedjék neki!

A szomorú haláleset alkalmából a helybeli prémontrei főgymnasium s a főrealiskola az alábbi részvétiratokat intézték az akademiához:

Nagyságos és tudós Igazgató Ur!

Alig mult egy hete annak, hogy szomorú alkalmunk volt Nagyságodnak s a helybeli jogakademia tanár karának őszinte köszönetet mondani ama benső részvétnyilatkozatért, melylyel a testületünket ért csapást enyhíteni sziveskedtek.

Most, fájdalom, nekünk nyílt hasonló szomorú alkalmunk arra, hogy megkisértsük Nagyságodat és a vezetése alatt álló tanári kart vigasztalni ama véghetetlen súlyos csapás után, mely a helybeli jogakadémiát dr. Személy Kálmán váratlanul és éppen ezért annál megdöbbentőbb módon történt kimulása folytán érte.

Igaz szívből fakadó könnyes szemekkel álljuk körül az elhunyt jeles tanferfiú ravatalát és a legmelegebb részvét hangján óhajtjuk neki az örök nyugalommal a sirban!

Fogadja Nagyságod és közölje tanár kara minden tagjával mély részvétünk nyilvánítását egész testületünktől, melynek nevében vagyunk

Nagyságodnak

Nagyváradon, 1892. évi december hó 10-én

őszinte tisztelői:

Szmetka L. Ödön,
tanár értekezleti jegyző.

Kotunovics Sándor,
főgymn. igazgató.

Nagyságos és főd Igazgató úr!

A kikutathatatlan isteni gondviselés végzéséből a kérelhetetlen halál kiragadta körünkből egyik szeretett kartársunkat, Dr. Személy Kálmán jogtanárt. A prémontrei kanonokrend nagyváradai társháza volt az első, mely bennünket e megdöbbentő csapás alkalmából megleghangú részvétiratával felkeresett és fájdalmunkat enyhíteni iparkodott. Fogadja Nagyságod és az egész főgymnasiumi tanári kar collegiális érzületének ezen jól eső nyilvánításáért legbensőbb köszönetünket.

Kiváló tisztelettel maradván

Nagyváradon, 1892. decz. 14-én

Dr. Bozóky Alajos,
kir. tanácsos, igazgató.

Nagyságos

Dr. Bozóky Alajos királyi Tanácsos és Jogakadémiai Igazgató
úrnak

Helyben.

A helybeli m. kir. állami főreáliskola tanártestülete mélyen megszorodott szívvel vette tudomásul a helyi kir. jogakadémiai tantestület egyik jeles tagjának: dr. Személy Kálmánnak váratlan és gyászos elhunytát.

Midőn testületünk ez alkalomból kifolyólag fájó érzelmeinek adna kifejezést, egyuttal a jeles tanférfiút, kiváló embert és kartárust gyászolva, mélyen átértzett részvétének igaz kifejezését kartársi megilletődéssel siet tolmácsolni.

Nagyvárad, 1892. évi december hó 10-én.

A magy. kir. áll. főreáliskola tanártestületének nevében

Potássy János,
jegyző.

Vidovich Bonaventura,
igazgató.

A kir. állami főreáliskola tek. Igazgatóságának

Helyben.

A f. évi december hó 13-án tartott rendes havi értekezletünkben hozott határozat értelmében felkérem a tek. igazgató urat, hogy a bölcs vezetése alatt álló nagyvárad kir. állami főreáliskola mélyen tisztelt tanári karának ama jól eső collegiális részvétéért, melyet Dr. Személy Kálmán tagtársunk halála következtében szenvedett veszteségünk alkalmával nyilvánítani s ez által mély fájdalomunkat enyhíteni szives volt, a legbensőbb köszönetünket nyilvánítani méltóztassék.

Kiváló tisztelettel maradván

Nagyváradon, 1892. decz. 14-én

Dr. Bozóky Alajos,
kir. tanácsos, igazgató.

Azonfölül megleghangú részvétőket nyilvánították még az akademiának Leövey Sándor, vallás és közokt. miniszteri tanácsos, valamint az elhunytnak egykori kartársai Dr. Földes Béla, Dr. Nagy Ferencz, Dr. Zsögöd Benő budapesti egyetemi jogtanárok és Dr. br. Roszner Ervin, Hontvármegye főispánja, végre a kassai kir. jogakadémia, melynek részvétirata ekkép hangzott:

Nagyságos Igazgató úr s mélyen tisztelt Tanártestület!

Mély megilletődéssel vettük a gyászeset szomorú hírét, hogy a halál dr. Személy Kálmán tagtársukat, élete delén s oly hirtelen kiragadta körükből. Annál inkább fájjaljuk sajnós elvesztét mi is, mert látjuk, hogy a gyász nem csak a tanügyet, hanem a közélet más köreit is éri a megboldogult korai elhunyt által, ki oly időelőtt volt kénytelen itt hagyni övéit. Fogadják, kérem, benső igaz részvétünknek kifejezését, kiknek nevében kartársi szíves üdvözléssel vagyok

Kassán, 1892. december 16-án

Nagyságod s a m. t. Tanártestület

kész szolgálja:

Dr. Klekner Alajos,
kir. jogakad. igazg.

Impozans módon nyilatkozott meg a részvét a közügy e hasznos, tevékeny férfja temetésén.

A nagyszánu közönség betöltte a halottas ház udvarát s az utca egy részét. A végtisztességre eljöttek a barátok, a kartársak, az ismerősök, a halás tanítványok s a társadalom kiváló tagjai teljes számban.

Ott voltak: Nagyvárad város képviselőjében *Sal Ferencz* kir. tanácsos polgármester a tisztikarral, a kir. tábla tagjai *Ritók Zsigmond* elnökkel, a jogakademia tanári kara teljes számban *dr. Bozöky Alajos* kir. tanácsos igazgatóval, az ügyvédi kamara *Hlatky Endre* elnökkel, a premontrei főgymnasium és az állami főreáliskolai tanári kar, a községi iskolaszék, iparkamarai bizottság, ipartestület elnökeikkel, a községi iskola tanári kara, élén *Dr. Tóth Mihály* igazgatóval, a megyei tisztikar, a törvényszék tagjai *Gyalokay Lajos* elnökkel, a községi leányiskola tanítónői, a jogász-ifjúság, a főgymn. és reáliskola ifjúsága, a községi iskolák növendékei.

És ott voltak a koporsó körül az elhunyt agg szülei, kik támaszukat veszítették el az elhunytban, fájdalomtól megtört felesége s kis fia állott ott mélységes fájdalomban, anyiaiak által megkönnyezve. A meghatottság vett erőt a közönségen, midőn *Petrovich Ferencz* kanonok, az elhunyt egykori tanára s jó barátja teljes segédlettel megkezdé a gyászszertartást. — Könnyezett mindenki, mikor az »Absolve Domine« szomorú akkordjai mellett beszentelte a koporsót.

Dr. Sipos Árpád jogtanár lépett ezután a ravatalhoz s az őszinte meghatottság hangján a következő, szívből eredő beszédet mondotta látható meghatottság között.

Mélyen tisztelt gyászoló közönség! A koporsó rideg ércfalai közé zárva lekszik porhüvelye egy férfiúnak, a kibén — a míg élt — a szerető családapát, a tudós tanárt, a szellemi haladás és művelődés önzetlen és fáradhatatlan munkását ismertük!

Hült tetemeit az anyaföldnek adjuk át, az örök életre hivatott halhatatlan lélek pedig visszazáll a mindenható nagy Isten ítélőszéke elé, a hol bizonyára méltányosabb, igazságosabb ítélet vár reá, mint a milyen gyarló embertársaitól kietelnék.

Elítéltetést vagy fölmentést, de mindenesetre igazságot halhatatlan lelked földi cselekedeteid szerint nyer; és ezek tisztán állanak:

szived egész melegével övezted körül családodat, szerető nődet — immár bánatos özvegyedet — egyellen — most már árva — fiacskádat és — kiknek méltán büszkeségük voltál — agg szüleidet és véreidet;

szived egész melegével, tudásod egész erejével dolgoztál, fáradtál értük — viselted férfiúi méltósággal és keresztényi türelemmel szerény anyagi helyzetedet, mely sem tudományod, sem érdemeid nagyságával nem állott arányban;

a szellemi haladás és művelődés fáradhatlan, önzetlen bajnoka valál, népoktatás, ipari iskoláztatás, csakugy lelmeden feküdt, mint a hogy ernyedetlen buzgalommal buvárkodtál a tudományok azon ágazataiban — mikre főiskolánk ifjuságát oktátád;

szerény — csendes működésed természetének megfelelő — modoroddal eltüntél e felületes, e sekélyes és éppen azért zajos világ tomboló lármájában, mely halalod hírére mégis — mintha a lelkiismeret vádsvára hallgatna — elnémul és eddig kicsibe vett, kevesek által méltányolt működésed érdemeit felismeri, azokért kegyelettel adózik s aztán — elfeled;

szerény, csendes ember voltál mindenütt, csak a tanszéken, csak ott tört eléd agyad és szived egész heve, midőn ismereteid gazdagságát az igazi meggyőződés és valódi tudományszeretet lángoló tűzével adtad át hallgatóidnak, addig, a míg e szív — megrepedt!

Most már mindennek vége! Vigaszt nem remélünk, feledni pedig nem tudunk!

Most már egészen csendes ember lettél. Porhüvelyed eltakarításra vár, halhatatlan lelked pedig ítélő Urad, Istened elé járul, kinél mindnyájunkkal közös emberi gyengéid kegyelmes bírót, erényeid pedig igazságos megjutalmazót találnak. Az örök Isten véghetetlen kegyelmétől és szeretetétől ezt kérjük és reméljük! Amen.

E beszéd körben a körülállók szeméből előtörték a meghatottság könnyei.

A »circumdederunt« szivetrázó hangjai után az elhunyt-
nak kartársai vették fel a koporsót, majd később a jogászfju-
ság vilte szeretett tanárának holttestét az Uri-utca végéig, hol
feltették a kocsira s a főuton keresztül az olaszii sirkertbe vit-
ték a drága halott hült maradványát.

... A kápolna mögött esendes helyen örök nyugalomra
helyezték holttestét annak, kit mindenki szeretett.

*

Külön kocsin vitték a feledhetlen halott ravatalára kül-
dött koszorukat, melyekből felemlítjük a bánattól sujtott özve-
gyét »Feledhetlen férjemnek!« felirattal. »Jó apámnak!« — kis
árvája. »Feledhetlen kartársunknak!« — a nagyváradii kir.
jogakademia tanári kara.

Igen szép volt a jogászfjuság babérkoszoruja. A fehér
moire szalagon e felirattal: »Feledhetlen tanárunknak — a nagy-
váradii kir. jogakademia polgársága.« »Őszinte részvétünk jeléül«
— Baróthy Sándor és családja. »K. Nagy Sándor és neje — a
nagyabecsült barátunk.« »Nagyvárad város. közönsége — a tan-
ügy önzellen lelkes barátjának, diszes babérkoszoru.« »A nagy-
várad városi községi iskolaszék — szeretett elnökének.« »Egykori
jeles tanítványának — tisztelete jeléül Petrovich Ferencz.« »Sze-
retett felejtethetlen jó nagybátyámnak — szeretet és hála jeléül
huga: Etelka.« »A jó barátunk — Krüger Viktor és neje.«

*

Deczember 13-án d. e. 9 órakor tartatott meg a gyász-
isteni tisztelet, melyen az elhunytnek szülein, testvérein és csalá-
dján kívül a tanári kar, a joghallgató ifjuság és nagyszámú
diszes közönség vett részt. A misét Dr. Székely István, akadé-
miai hitszónok végezte teljes segédlettel. A »Libera« a megha-
tottság könyeit esalta a jelenlevők szemeibe.

Béke lengjen az elhunytnek porai fölött!

Személy Kámán született Miholjácson, Veröcze megyében
1847. szept. 2-án. Gymnasiumi tanulmányait Pécsen, a jogi
tanfolyamot a budapesti egyetemen végezte, jogtudorrá avatta-
tott 1872. évi okt. 19-én. Egyetemi tanulmányainak befejezése
után 1869. évben Baranyavármegye aljegyzőjévé választatott,
a jogtudori fok elnyerése után pedig egy ideig a fővárosban
ügyvédi gyakorlaton volt. 1873. évi szeptember 3-án a nagy-
váradii kir. jogakademiahoz neveztetett ki tanársegéddé és könyv-
tárnokká, majd 1874. évben a statisztika és közigazgatási jog-
nak helyettes rendkívüli, 1877. febr. 22-én pedig nyilvános

rendes tanárrá s egyúttal a művelődés történet előadásával is megbízott.

1876. évi szept. 1—7. napjain akademiánkat a Budapesten tartott IX. nemzetközi statisztikai kongressuson képviselte. Mint akadémiai könyvtárnok 1873—74 és 1881—92-ig működött. A népszámlálások alkalmával gyakorlati útmutatásaival hasznos szolgálatot tett a végrehajtó közegeknek és részletesen beavatta a joghallgató ifjúságot is a statisztika igazi jelentőségébe és annak korrekt művelési módjába.

Nagyvárad városa thatósági bizottságának hosszú éveken át tevékeny tagja, községi iskolaszékének buzgó és odaadó elnöke, az ipari érdekek támogatója és meleg szószólója volt és szorgalmasan vett részt a biharmegyei régészeti és történelmi egyesület választmányi üléseiben. A »Szépitési Egyesület« javára rendezett népszerű, tudományos felolvasásokban is közreműködött, még pedig szabad előadásokkal, melyek Nagyvárad művelt közönségének ritka szellemi élvezetet nyújtottak. Előadási módja könnyed, tiszta, zamatos magyarságú, tömör és mégis könnyen érthető volt. Gondolkozásmódját nemesszívű idealismus hatotta át, mely még a nagyvárad szőlőhegyen elszórt pajtáiban felerősülő vinczellérgyermekek tanítására is kiterjedt.

Barátságos előzékenységével lekötölte nemcsak kartársait és hallgatóit, hanem mindenkit a kivel csak érintkezett.

Lappangó szivbaja a mult nyáron forrón szeretett nejevel szül. Krizsanovszky Ilonával és kis fiával Kálmánnal, a borszéki fenyvesekbe úzte őt, honnan látszólag felüdülvé és jókedvvel tért vissza, de alattomos ellensége még is diadalmaskodott fölötte. 1892. december 9-én d. u. 5 óra tájban alig hogy Petrovics Ferencz kanonok ur hugát, ki nála látogatóban volt, hazakisérte, a püspöki kert rácsos kapuja előtt hirtelen össze-rogyott; a járókelők, kik néhány percz múlva a földön elterülő testet meglátták és a közeli kertészlakba vitték, már csak a végső hörgését hallották, mire szíve örökre megszűnt dobogni; a gyorsan előhívott özvegy nejét a lesújtó csapás csaknem önkívületbe hozta, de szivetrázó sikoltását a jobblétre szenderült már nem hallotta meg.

Irodalmi tevékenysége részint önálló füzetekben, részint az időszaki sajtóban megjelent dolgozatokból áll. Névszerint a következők: »Czikkék« a »Biharmegyei természettudományi Szemlé«-ben 1875-ben czikkék: »Beszéd a jog- és államtudományok tanulmányozásáról« a nvárad kir. jog- és államtudományi kar 1875—76 évi almanachjában. — »Statisztikai levelek« a biharmegyei természettudományi szemlében. — »A természet befolyásáról az emberi társadalomra« a nvárad kir. jog- és államtudományi kar 1880—81 évi almanachjában. — »A nép-

számlálásról általában s az 1880. népszámlálásról különösen a »Nagyvárad«-ban. — »Az 1880. népszámlálás elvei« a »Hon« 1880. évf. nov. 28. sz. — »Néhány mozzanat Nagyvárad 1881. évi népesedési mozgalmából« a »Nagyvárad« 1882. június havi számaiban. — »Az öngyilkosság«, nyilvános előadás, megjelent a »Nagyvárad«-ban. — »Népesedési mozgalom 1882-ben« megjelent a »Nagyvárad«-ban. — »A házasságok statisztikája« megjelent a »Nagyvárad«-ban. — »Jelentés az iparoktatás állapotáról« a »Nagyvárad« 1884. évfolyamában. — »A nőemánczipánczióról«, előadás, megjelent a »Nagyvárad«-ban, 1885. decz. 25-én. — »Az erdő«, előadás, megjelent a »Nagyvárad«-ban, 1886. ápril 25. — »A munka jelentősége«, nyilvános előadás, megjelent a »Nagyvárad« 1887. július havi számaiban. — »Nemzeti szín és czímer« a biharmegyei népnevelési egyesület által kiadott 1888. évi naptárban. — »Szempontok Nagyvárad pszichologiai megismeréséhez« a »Nagyvárad«-ban.

1893. évi febr. 10-én a kar a következő üdvözlő iratot intézte a hercegprimáshoz bibornokká történt kineveztetése alkalmából: [BCU Cluj / Central University Library Cluj](#)

Főmagasságú

Bibornok - Érsek, Herceg - Primás

Kegyelmes urunk!

Magyarország katolikusait határtalan örömmel töltötte el, midőn megtudták, hogy Főmagasságod a legfőbb méltóságot, melyet anyaszentegyházunk adhat, a bibornokságot elnyerte. Adja a mindenható Isten, hogy Eminentiad ebben a diszes állásban számos éveken át, az emberi élet legszélső határáig apostoli buzgalommal ápolhassa az Egyház, a Trón és a Haza szent érdekeit, s hogy ezeknek békés összeegyeztetésére mély bölcsességével mindenkor megtalálja a helyes utat, melyen haladva mind Egyházunk mind Hazánk iránt fenálló kötelességeinket híven teljesíthessük, a nélkül, hogy akár az egyik, akár a másik ellen véténénk, mert magunk is úgy vagyunk meggyőződve, hogy nemzetünk megerősödésének, hazánk felvirágzásának legbiztosabb alapja csak a békés fejlődés lehet!

Magunkat Eminentiad magas kegyeibe ajánlva, maradunk mély hódolattal

Nagyváradon, 1893. febr. 8-án

alázatos szolgái

(következnek az aláírások.)

Erre a hprimás a következőkép válaszolt:

Nagyságos Dr. Bozóky Alajos kir. tanácsos úrnak
a kir. jogakademia igazgatójának

Nagyváradon.

Nagyságos kir. Tanácsos, Igazgató úr!

Bibornokká történt legkegyelmesebb kineveztetésem alkalmából a királyi jogakademia tanári kara részéről kifejezett szives üdvkivánataiért fogadja úgy Nagyságod, valamint a tanári kar őszinte köszönetem nyilvánítását.

Budapesten, 1893. febr. hó 12.

Vaszary Kolos s. k.,
bibornok hprimás, esztergomi érsek.

Kaczvinszky Viktor jászóvári prépost halála alkalmából a kar a következő részvétiratot intézte a jászóvári perjelhez:

Ngos és ftdő

Kussinszky Arnold urnak, a premontrei kanonokrend perjelének

Jászóvártt.

Nagyságos és ftdő úr!

A vezetésem alatt álló nagyváradi kir. jogakademia tanári kara általam mély részvétét nyilvánítja Nagyságodnak azon szomorú veszteség alkalmából, melyet a főtisztelendő jászóvári prémontrei kanonokrend jeles prépostja, az egykori kitünő tanár, az érdemes főpap, a m főrendiház tagja, mgos Kaczvinszky Viktor úr halála által szenvedett. Áldás és béke lebegjen a meghaldogultnak hantvai fölött!

Fogadja Nagyságod kiváló tiszteletemet.

Kelt Nagyváradon, 1893. febr. 16.

Dr. Bozóky Alajos,
kir. tanácsos, igazgató.

Erre a következő válasz érkezett:

A kir. jogakademia

Nagyságos, tekintetes és tudós tanári kar testületének

Nagyságos és tudós Igazgató úr!

Mély rendcsaládi gyászunkban igen enyhítőleg hatottak Nagyságodnak e hó 16-án kelt részvétteljes sorai, fogadja értük Nagyságod s az összes kir. jogakademia t. cz. tanári kara a

káptalanunk nevében legmelegebb hála-köszönetemet. Kérem a jó Istent, hogy az igaz szeretet ezen nyilvánulását bő s marandó szent áldásával jutalmazza meg.

Ezek után maradok kiváló tisztelettel

Jászóvárban, 1893. febr. 19-én

Nagyságodnak

alázatos szolgálja

Dr. Kussinszky Arnold,
jászóvári perjel.

Midőn hirtelen terjedt, hogy a nagyméltóságú m. kir. belügyi minister úr a jegyzői képesítés megszerezhetése céljából az ország különböző vidékein megfelelő tanfolyamokat szándékozik életbeléptetni, a tanári kar a következő feliratot terjeszté a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úrhoz:

Nmltgú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr!

A f. évi márczius hó 15-én saját elnökletem alatt tartott tanárkari értekezletben hozott határozat értelmében van szerencsém az iránt esedezni, hogy tekintettel arra, miszerint a belügyi m. kir. minister úr új *C* nagyméltósága *I* az ország különböző részeiben *nyolcz* helyen jegyzői tanfolyamokat szándékozik életbe léptetni, hathatós befolyását közbevetve kegyesen kieszközölni méltóztassék, hogy *itt Nagyváradon is, nevezetesen a kir. jogakademián ily jegyzői tanfolyam szerveztessék* és pedig nemcsak azért, mert *itt a szükséges helyiségek, egy jól felszerelt könyvtár és a megkívántató tanerők állanak rendelkezésre, hanem az itt központosított különféle közigazgatási hatóságok mindjárt gyakorlati útmutatást nyújtanak, a népes főgymnasium pedig elegendő számú tanulót biztosít. Végül felemlitendő, hogy csak Biharvármegye területén 211 rendszeresített jegyzői állomás van (míg a szomszéd Hajdu megyében csak 17), de azon fölül Békés, Csanád, Csongrád, Arad, Temes, Krassó vármegyék, melyek eddig a jogakademiának mindig 100-at meghaladó hallgatóságát szolgáltaták, igen nagy számú rendszeresített jegyzői állomással rendelkeznek, és hogy a Nagyváradon jegyzői szigorlatra jelentkezni szokott jelöltek száma évenként 40—60—80 között változik.*

Mély hódolattal maradván

Nagyváradon, 1893. márcz. 15-én

alázatos szolgálja

Dr. Bozóky Alajos,
kir. tanácsos, igazgató.

1893. évi márczius hó 19-én akademiánkhoz meghívó érkezett a chicagói világkiállítás rendező bizottsága részéről a kiállítás tartama alatt a felsőbb tanügy kérdései fölött tanácskozandó nemzetközi congressusban leendő képviseltetésünk tárgyában. A meghívót köszönettel vettük ugyan, de a felforgó viszonyoknál fogva legnagyobb sajnálatunkra nem vehettük igénybe.

1893. évi aprilis 15-én a következő üdvözlő iratot küldtük a hgrprimás ő eminenciájához:

Főmagasságú
Bibornok Herczegprimás úr
Kegyelmes Uram!

A vezetésemre bizott nagyváradí kir. jogakademia tanári kara a f. évi aprilis hó 14-én saját elnökletem alatt tartott értekezletében egyhangú lelkesedéssel hozott határozata értelmében van szerencsém Eminenciádat a drága élete ellen intézett gonosz merénylet elől történt szerencsés megmenekülése alkalmából a nagyváradí kir. jogakademia tanári kara nevében a legmelegebben üdvözölni. Óvja meg az isteni Gondviselés Eminenciádat ezentúl is Anyaszentegyházunk, a Trón és a Haza dicsőségére az emberi élet legszélsőbb határáig!

Legmélyebb hódolattal maradván
Nagyváradon, 1893! évi april hó 15-én

legalázatosabb hive
Dr. Bozóky Alajos,
kir. tanácsos, jogakademiai igazgató.

Erre a következő válasz érkezett:

Nagyságos Királyi Tanácsos Igazgató úr!

Mélyen meghatva a nagyváradí jogakademia tanári karának lekötelező figyelme által, sietek őszinte köszönetemet nyilvánítani a szomorú esemény alkalmából hozzám intézett részvétiratért, kérvén egyúttal Nagyságodat, hogy hálás köszönetemet az igen tisztelt tanári karnak becses tudomására hozni sziveskedjék.

Kitűnő tisztelettel
Vaszary Kolos m. k.,
Bibornok-érsek.

1893. évi jun. 15-én akademiánk is részt vett ama fényes ünnepségekben, melyek a helybeli I. sz. püspöki residentiában nagym. Dr. Schlauch Lőrincz nagyváradi püspöknek bibornokká történt kineveztetése s illetőleg a bibornoki első jelvénynek gf. Canalle Bálint pápai követ általi átadása alkalmával lefolytak, s melyeknek végeztével a nagyváradi kir. jogakademia küldöttsége is róttá le hódolatát az új bibornoknál, a ki, mint mindig, ezúttal is nyájas leereszkedéssel fogadta üdvözlötünket, s továbbra is biztosította intézetünket változatlan rokonszenvéről és kegyes jóakarataról.

1893. évi jun. 30-án következő táviratot intéztünk a prémontrei kanonokrend új prépostjához:

Méltóságos Benedek Ferencz jászóvári prépost urnak

K a s s á n.

A nagyváradi kir. kath. jogakademia tanári kara Méltóságodnak az érdemes prémontrei kanonokrend prépostjává történt kineveztetése alkalmából legőszintébb szerencsekívánatait tolmácsolja.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. Bozóky Alajos,
kir. tanácsos, igazgató.

Erre következő válasz érkezett:

Nagyságos

Dr. Bozóky Alajos kir. tan., jogakademiai igazgató úrnak

N a g y v á r a d o n.

Kassa, 1893. jul. 1.

Fogadják Nagyságtok rokonszenves megemlékezésökért hálas köszönetemet!

Benedek Ferencz,
prépost.

Az előadások a felsőbb helyen jóváhagyott tanrend szerint a törvényes szüneteken kívül szakadatlanul folytak f. évi jun. 4-ig; az alap- és államvizsgálatok f. évi június 12—26-ig tartattak meg.

Az ifjúság kebeléből *Jelinek István*, tartalékos cs. és kir. hadnagyot és jogszigorlót, *Repold Lajos* jogszigorlót és *Erdey Gyula* másodévi joghallgatót ragadta ki a kérlelhetetlen halál.

Csak *Jelinek István* temetésén jelenhetett meg a tanári kar és az ifjuság, hogy részvételével a megtört szülők és testvérek mérhetetlen fájdalomt enyhítse; a másik kettő nem Nagyváradon, hanem Békés-Gyulán s illetőleg Belényesben halt meg szülei karjai között.

V. A TANÁROK IRODALMI MŰKÖDÉSE.

Dr. *Bozóky Alajos* igazgató-tanártól megjelentek:

- 1) Megnyitó beszéd a tanév kezdetén; lsd jelen Almanach. 7. sk. l.
- 2) Tervezgetések az osztrák főtanodák körül, a Jogtud. Közlöny 1892. évf. 33. számában.
- 3) A szibériai egyetem, u. o. 35. sz.
- 4) A vis maior a magánjogban; u. o. a 45. és 50., s az 1893. évf. 24, 25 és 26. számaiban.
- 5) Olasz főiskolák; u. o. az 1893. évf. 18. sz.
- 6) A millenniumra, indítvány a Corpus Juris Hungaricának magyar kritikai kiadása tárgyában. U. o. a 23. sz.
- 7) A szépirodalom a római császárság fénykorában; 8-rét 124 l. Nagyvárad, 1893.

Dr. *Persz Adolf* ny. r. jogtanártól megjelent:

A jog története az emberiség történetében; szabad előadás a tanév megnyitó ünnepélyen; lsd jelen Almanach 11 s köv. lapjain.

Dr. *Nagy Ernő* ny. r. jogtanártól megjelentek:

- 1) Montesquieu és a felelős kormány intézménye; az Athenaeum cz. folyóirat I. kötetében.
- 2) Budapest fő- és székvárosi czime; a Jogi Szemle 1892. évf.
- 3) A fentartott és közlött felségjogokról; a Jogtud. Közl. 1892. évf.
- 4) A löweni egyetem államtudományi kara; az Athenaeum havi folyóirat 1892. évf.
- 5) Több szak-czikk a Pallas-féle Nagy Lexiconban,

Dr. *Magyary Géza* ny. rk. tanártól megjelent:

A kiadói ügylet; Jogi Szemle 1893. évf. és külön lenyomatban.

Dr. Károly Irén magántanártól megjelent:

Az elektrosztatikai és elektromagnesi egységek viszonyai; a nváradai prémontrei kanonok rendi főgymnasium 189²/₃ évi értesítőjében.

A tanárok irodalmi működését a lefolyt évben is lényegesen előmozdította ama szives készség, melylyel a budapesti m. k. t. egyetem könyvtára a kívánt műveket rendelkezésre bocsátotta, a miért e helyen az akadémiai igazgatóság forró köszönetét nyilvánítani kedves kötelességének ismeri.

VI. IFJUSÁGI EGYLETEK.

1. Joghallgatók segélyző egylete.

Elnök: Gyórfly Kálmán IV. éves joghallgató.

Alélnök: Ertsey Pál III. éves joghallgató.

Főjegyző: Cziffra Kálmán II. éves joghallgató.

Pénztárnok: Török István II. éves joghallgató.

Ellenőr: Sebestyén Ödön I. éves joghallgató.

Aljegyző: Des Echerolles-Kruspér Sándor I. éves joghallgató.

Bizottmányi tagok:

Adorján Emil, Balásházy Iván, Bertóthy István, Ritoók Géza IV. éves, Baróthy Pál, Beóthy Dávid, Ertsey Pál, Jankovits Tihámér III. éves, Cziffra Kálmán, Lestyán Ödön, Török István, Ormós Imre II. éves, Des Echerolles-Kruspér Sándor, Kenéz Sándor, Sebestyén Ödön és Knapp Sándor I. éves joghallgatók.

Az egylet alaptőkéje ebben az évben is jelentékenyen névszerint 8905 frt 71 krajczárról 9370 forint 59 krajczárra emelkedett. Mütter Ferencz élesdi kir. járásbíró úr a fia, ifj. Mütter Ferencz volt itteni joghallgató emlékére tett alapítvány gyarapítására 10 frtot, Dobosfy Alajos kir. táblai bíró 8 frtot, Freko M. temesvári ügyvéd 5 frtot, az idei bál tiszta jövedelme pedig 373 frtot juttatott az alaptőkének; a mult évi pénztári maradvány 68 frt 88 kr. volt.

Segélyezésben részesült 22 joghallgató. Segélyezésre fordított összesen 400 frt.

2. Önképző- és Olvasó-egylet.

Elnök: Berthóty István IV. éves joghallgató.

Alélnök: Adorján Emil IV. éves joghallgató.

Főjegyző: Baróthy Pál III. éves joghallgató.
 Pénztáros: Zilahy Gusztáv II. éves joghallgató.
 Ellenőr: Szabó Ákos II. éves joghallgató.
 Könyvtáros: Kiss László III. éves joghallgató.
 Aljegyzők: Kenéz Sándor I. éves joghallgató.
 Misley Kálmán I. éves joghallgató.
 Salacz Aladár I. joghallgató.

Bizottmányi tagok:

Ritoók Géza, Szűts Dezső, Dobák Emil, Medzihradzsky Jenő IV. éves, Gaal Lajos, Kurländer Ede, Losonczy Géza, Salacz Ferencz III. éves, Budai Antal, Gyöngyössy István, Török István, Winkler Lajos II. éves, Huszerl Sándor, Istvánffy István, Niedermann Antal, Kabos Béla I. éves joghallgatók.

Az egyesület tagjainak száma 87 volt; a körbe járt 15 napi, heti és szaklap, ezek között díjtalanul: a Budapesti Hírlap, Szabadság, Nagyvárad, Jogi Értesítő.

A lefolyt évben hazafias ünnepélyeket rendezett 1892. okt. 6-án, nov. 1-én, 1893. márczius 15-én és két matinét; azonfölül három felolvasó estélyt, melyeket a tanári kar tagjai is megtiszteltek jelenlétükkel. Volt 8 bizottsági és 3 közgyűlés.

A kör jelenlegi vagyona a takarékpénztárban gyümölcsözőleg elhelyezett 1057 frt 85 kr.

VII. A TANÁROK ÉS AZ ÁLTALOK ELŐADOTT TANTÁRGYAK ÁTNÉZETE.

A tanárok neve	Tanító hivatali minőség	Tanszakma	Előad. nyelv	Heti órák száma		Észrevétel
				I. félév	II. félév	
Dr. Bozóky Alajos	kir. tanácsos, igazgató, ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár.	Római jog	m a g y a r	10	10	Tanári éveinek száma: 25. (Azelőtt 1¼ évig a m. k. helytartótanácsnál és a közoktatási m. kir. minisztériumnál szolgált.)

A tanárok neve	Tanító hivatali minőség	Tanszakma	Előad. nyelv		Észrevétel	
			Heti órák száma			
			I.	II. félév		
Dr. Sipos Árpád	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár, hites-, köz- és váltó ügyvéd	Magy. magánj. Bányajog. Osztrák magánjog.	r a y e a m	11	10	Tanári éveinek száma 23 $\frac{1}{2}$.
Dr. Molnár Imre	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár.	Nemzetgazdaszat. Pénzügytan. M. pénzügyi törvények. Tételes nemzetközi jog.		11	9	Tanári éveinek száma: 24. (Három évig segéd-tanár volt.)
Dr. Személy Kálmán	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár.	M. közigazgatási jog.		10	—	Tanári éveinek száma: 19 $\frac{1}{2}$. (Egy évig segéd-tanár volt.) † 1892. decz. 9-én.
Dr. Persz Adolf	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár, h. ügyvéd.	M. alkotm. és jogt. Európai jogt. Egyházi jog. Közigazg. jog. Statistika.		19	10	Tanári éveinek száma: 18.
Dr. Nagy Ernő	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár.	Politika. Encyclopædia. Magyar közjog. A XIX. század tört.		12	8	Tanári éveinek száma: 13.
Dr. Horányi Gyula	ny. r. tanár, képesített egyetemi magántanár,	Jogbölcsészeti. Büntetőjog.		11	9	Tanári éveinek száma: 8.

A tanárok neve	Tanuló hivatali minőség	Tanszakma	Előad. nyelv	Heti órák száma		Észrevétel
				I. félév	II. félév	
Dr. Magyary Géza	ny. rk. tanár	Törvénykezési eljárás, keresk. és váltó jog.	r	11	9	Itteni tanár 1 év óta. (Azelőtt 2 évig Kecskeméten jogtanár volt.)
Dr. Nemes Imre	képesített egyetemi magán-, fő-reáلتanodai ny. r., akad. magántanár	Bölcsészlet.	a	4	—	Itten töltött tanári éveinek száma 19
Dr. Hoványi Ferencz	orvostudor, városi tiszti fő- és egyházmegyei orvos, akad. magántanár	Tszéki orvostan. Közegészségtan	y	2	2	Tanári éveinek száma: 13½.
Dr. Károly Irén	képesített főgymn. ny. r. tanár, akad. magántanár	Államszámvitel tan.	e	—	2	Itteni tanár 2½ év óta

VIII. AKADÉMIAI HALLGATÓK.

1) Beigatott ny. hallgatók.

N é v	Tan-félév	N é v	Tan-félév
I. évesek.		Engel Vilmos	1 2
a) <i>rendes hallgatók:</i>		Des Echerolles Krusp.	1 2
Dessewffy László	1 —	Sándor	1 2
Dobossy Endre	1 2	5Fildán Emil	1 2
		Grosz Rezső	1 2

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
Huszerl Samu	1 2	†Erdey Gyula	1 2
*Imrik Gusztáv	1 2	Ferencz Ágost	1 2
*Jaczkovics János	1 2	10*Gropsián Mihály	1 2
10Kaminszky János	1 2	**Gyöngyössy István	1 2
Kenéz Sándor	1 2	Hrabáll Ottó	1 2
Knapp Sándor	1 2	**Ille Andor	1 2
Miron Jusztin	1 2	Kertész Mór	1 2
*Misley Kálmán	1 2	15*Kocsán János	1 2
15Nagy Zoltán	1 2	Lestyán Ödön	1 2
Niedermann Antal	1 2	Mesesián Koriolan	1 2
*Papp Károly	1 2	Misley Gyula	1 —
Petry Béla	1 —	Novák Kornél	1 2
*Poynár Dezső	— 2	20Ormós Imre	1 2
20Salacz Aladár	1 2	Papp Károly	1 2
Schäfer Sámuel	1 2	*Popu Sándor	— 2
Sebestyén Ödön	1 2	*Poynár Özséb	1 2
Stern Lajos	1 2	Prohaszka József k.	— —
Turcsányi Ferencz	1 2	25*Rácz János Cluj	1 2
25Tury Endre	1 2	Sántha Barna	— 2
Vandlik Virgil	1 2	Stettner János	— —
Vasadi János	1 2	*Szabó Ákos	1 2
Zajka János	1 2	Szabó Aurél	1 2
<i>b) rendkívüli halgatók:</i>		30Szklenyár Győző	1 2
Hermann Aladár	1 2	Török István	1 2
30Istvánffy István	1 2	Wachter Károly	1 2
Kabos (Krugstein)		Vajnovszky Vince k.	— —
Béla	1 2	Winkler Lajos	1 2
Lapostyán László	1 —	35Zilahy Gusztáv	1 2
Tétsi István	— —		
Tóth Ferencz	1 2	III. évesek.	
35Weinmann Viktor	1 2	Baróthy Pál	1 2
II. évesek.		Beóthy Dávid	1 2
Bekker István	1 2	Czeglédi István	— 2
*Beliczay Kornél	1 2	*Ertsey Pál	1 2
Dr. Brán Felician	1 2	5Gál Lajos	1 2
*Buday Antal	1 2	*Gubicza Ádám k.	— —
5Cziffra Kálmán	1 2	Handl József	1 2
Daraban Endre	1 2	Jankovich Tihamér	1 2
Erdély Endre	1 2	Kiss László	1 2
		10Kurländer Ede	1 2
		**Lázár Aurel	1 2

N é v	Tan- félév	N é v	Tan- félév
*Losonczy Géza	1 2	*Berthóty István v.	1 —
*Marosi Endre	1 2	Dobák Emil v.	1 —
Orosz Mihály k.	— —	*Faur János	1 2
15Örley György	1 2	Fazekas Lajos	1 2
Salacz Ferencz	1 2	10Györffy Kálmán	1 2
Sinkay Traján k.	— —	Hajnal Ede	1 2
Szathmáry Béla k.	— 2	†Jelinek István v.	1 —
Tury Kálmán	1 2	*Kindris Gábor v	1 —
20Valeán Aurél	1 2	Klitus János	1 2
*Wawrek Kálmán k.	— —	15Kwirsfeld László v.	1 —
Vucskics László	1 2	Lindenfeld Zsigm. v.	1 —
Zana János	1 2	*Mezihradzsky Jenő	1 2
		*Miclea György	1 2
IV. évesek.		Popesku Tivadar	1 2
Adorján Emil	1 2	20*Poynár Sándor k.	— —
Ardeleán Jusztin	— —	Ritoók Géza	1 2
*Bajor Antal	1 2	Solymosán Illés k.	— —
Balásházy Iván v.	1 —	*Stavarsz Hugó	1 2
5 Barta Ferencz v.	1 —	Szűts Dezső v.	1 —
		Összesen: 117.	

A *-gal jelöltek ösztöndíjasok.

A k-val jelöltek katonák.

Jegyzetek.

A v-vel jelöltek a 7. félév befejeztével végbizonyítványt nyertek.

A kiknek neve mellett félév nincs kitéve, azok elmaradtak.

2) Vizsgálati engedélyt nyertek:

az I. alapvizsgálatra:

Benkő Gyula, m. kir. p. ügyigazg. számtiszt Sepszi-Szent-Györgyön.

Bondris Tivadar kir. jbirósági irnok Szász-Régen.

Deák Lajos, kir. tszéki irnok N.-Kikindán.

Mancza Tivadar, kir. állam számvevőszéki számellenőr Bpsten.

A II. alapvizsgálatra:

5 Kontz Domokos, körös-bányai telekkönyvvezető.

A jogtudományi államvizsgálatra:

Jakobovits Ignác, Budapesti egyet. vegz. jhtó.

Kirják Dezső, végzett kecskeméti ak. joghallgató.

Sziklay Vilmos, végzett budapesti egyetemi joghallgató.

Az államtudományi államvizsgálatra:

Abaffy Aristid Edmund budapesti egyet. végzett joghallgató.

Benkő Sándor, n.-szebeni végzett joghallgató.

Nagy István, kolozsvári egyetemi végzett joghallgató.

Az államszámviteltanra beiratkoztak:

Batig Ferencz, bir. végrehajtó. | Markovits Sámuel, városi adótiszt.
Kelemen Gábor, vasúti díjnok. | Szondi Vilmos, kir. adóhiv. tiszt.

Az intézetet általában látogatók száma tehát 132. volt. A beíratott nyilvános joghallgatók számánál a múlt évihez képest apadás 2, a vizsgaengedélyt nyert egyének számánál gyarapodás 4, az államszámviteltant hallgató tisztviselőknél apadás 1, általános gyarapodás 8.

A nyilvános joghallgatók között származás szerint volt: Alsó-Fehér megyei 1, Arad megyei 8, Békés megyei 13, Bihar megyei 52, Besztercze-Naszód megyei 1, Csongrád megyei 1, Gömör megyei 1, Heves megyei 1, Hajdu megyei 1, Jász-Nagy-Kun-Szolnok megyei 4, Kolozs megyei 1, Komárom megyei 2, Krassó-Szörény megyei 4, Maros-Torda megyei 1, Pest megyei 1, Pozsony megyei 1, Sáros megyei 1, Somogy megyei 1, Sopron megyei 1, Szabolcs megyei 1, Szatmár megyei 13, Szilágy megyei 2, Temes megyei 1, Torda-Aranyos megyei 1, Trencsén megyei 1, Ugocsa megyei 1, Veszprém megyei 1. Összesen 117.

IX. A TANDIJ ALÓL EGÉSZEN S FÉLIG FELMEN- TETTEK KIMUTATÁSA.

Évfolyam		egészen	félíg	frt	kr
Az I. félévben	Az I. évfolyamban	—	2	22	—
	A II. évfolyamban	1	3	55	—
	A III. évfolyamban	2	—	48	—
	A IV. évfolyamban	1	2	50	—
	Összesen:	4	7	175	—
A II. félévben	Az I. évfolyamban	—	2	19	—
	A II. évfolyamban	1	3	43	—
	A III. évfolyamban	2	—	38	—
	A IV. évfolyamban	1	1	21	—
	Összesen:	4	6	121	—

Az egész évben tehát 21 joghallgatónak 296 frt tandíj engedtetett el. Három első, két másod és egy negyed évi tanfolyambeli joghallgató tandíjfizetés nélkül kimaradt, a beíratott önkéntesek szintén nem fizettek tandíjt.

Az ösztöndíjak, segélyegyleti díjak, elengedett tandíjak s a beteg-segélyző alaphól utalványozott segélyek együttvéve 6405 frt 49 kr-ra rugtak.

X. T A N A N Y A G.

A) Kötelező tantárgyak:

Első félév	Első évfolyam	Bevezetés a jog- és államtudományokba, 2 óra. Római magánjog (institutiók), 8 óra. Magyar alkotmány- és jogtörténet, 7 óra. Ethika, 4 óra.
	Második évfolyam	Nemzetgazdaszat, 6 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Jogbölcselet, 6 óra. A XIX. század története, 4 óra.
	Harmadik évf. Jogtudományi tanfolyam	Feres és peren kívüli eljárás, 5 óra. Osztrák magánjog, 6 óra. Magyar kereskedelmi és váltójog, 6 óra. Büntetőjog, 5 óra.
	Negyedik évfolyam. Államtud. tanfolyam	Alkotmányi és kormányzati politika, 5 óra. Magyar közigazgatási jog, 5 óra. Magyar pénzügyi jog, 5 óra. Egyházi jog, 7 óra.
Második félév	Első évfolyam	Római magánjog (pandekták), 8 óra. Európai jogtörténet, 5 óra. Művelődéstörténet, 4 óra. (Szünetelt.)
	Második évfolyam	Tételes nemzetközi jog, 3 óra, Pénzügytan, 4 óra. Magyar magánjog, 5 óra. Magyar közjog, 6 óra.
	Harm. évf. Jogtudom. tanfolyam	Peres és peren kívüli eljárás, 5 óra. Magyar állam statisztikája, 5 óra. Büntetőjog, 5 óra.
	Negyed.évf. Államtud. tanfolyam	Special collegiumok.

B) Speciálcollegiumok.

Az első félévben 5 tanár hirdetett hetenkinti 18 órában 8 speciálcollegiumot, melyekre 210 joghallgató iratkozott be, a második félévben pedig 9 tanár hetenkinti 25 órában 15 speciálcollegiumot, melyeket 410 joghallgató látogatott; ugyanis számos joghallgató több speciálcollegiumot választott.

Az egyes collegiumokat a következő táblázat tünteti föl:

A tanár neve	Az előadás tárgya * Publicumok. † Kötelező collegiumok.	Hetenkinti óraszám	Hallgatók száma
<i>Az első félévben:</i>			
Bozóky	Római perjog	1	35
»	*Gaius olvasása	1	37
Személy	Közigazgatási jog	4	22
»	*Morálistatistika	1	38
Nagy	A politika irodalomtörténete	1	6
»	†A XIX. század története	4	33
Hoványi F.	Közegészségtan	2	11
Nemes	†Ethika	4	28
<i>A második félévben:</i>			
Bozóky	Római örökjog	2	41
Persz	Jogtörténeli repetitorium	2	33
Nagy	Közjogi gyakorlatok	2	36
Hoványi Gy.	Jogbölcészeti conversatorium	1	33
»	Büntetőjogi gyakorlatok	2	20
»	A büntetőjog története	1	17
Molnár	A nemzetgazdaság irodalomtört.	1	13
»	*A munkásvédelem	1	48
Sipos	*Szemelv. az osztrák családi jogból	1	28
»	Magyar magánjogi practicum	2	19
»	A bányajog aseptanai	2	18
Magyary	Csődjog	2	22
»	Váltojogi practicum	2	30
Hoványi F.	Törvényszéki orvostan	2	25
Károly I.	Államszámviteltan	2	27

XI. ÖSZTÖNDIJASOK.*)

Ösztöndíjat a következő joghallgatók élveztek:

Az I. évfolyamban:

	Jaczkovits János, a munkácsi egyházmegyétől	80 frttal.
	Imrik Gusztáv, Alapy-félét	210 >
	Misley Kálmán, Wenckheim Frigyes-félét . . .	250 >
	Papp Károly,**) Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	15 >
5	Poyvár Dezső,**) Gozsdu-félét	250 >

A II. évfolyamban:

	Beliczay Kornél,**) Gr. Tisza Lajos-félét . . .	100 >
	Buday Antal,**) Fogarassy-félét	19 frt 49 kr.
	Gropsán Mihály, Gozsdu-félét	200 frttal.
	Gyöngyössy István, Alapy-félét	210 >
10	> > Jedlicska-Kondé-Szenczy-f.**)	15 >
	Ille Andor, Faur-félét	120 >
	> > Gozsdu-félét	80 >
	Kocsán János, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	30 >
	Popu Sándor,**) naszódi iskola-alap-félét . .	150 >
15	Poyvár Özséb, Gozsdu-félét	500 >
	RácZ János, Birta-félét	200 >
	Szabó Ákos, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét .	30 >

A III. évi tanfolyamban:

	Ertsey Pál, Száraz-félét	300 >
	Gubicza Adám, Alapy-félét	210 >
20	Lázár Aurel, Birta-félét	200 >
	> > (Gozsdu-félét	50 >
	Losonczy Géza, Alapy-félét	210 >
	Marosi Endre,**) Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	15 >
	Wawrek Kálmán, Alapy-félét	150 >

A IV. évfolyamban:

25	Bajor Antal, Alapy-félét	210 >
	Berthóty István,**) Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	15 >

*) Ebben a kimutatásban a jogszigorló és önkéntes ösztöndíjasok is benfoglaltak.

***) Csak az I. félévben.

****) Csak a II. félévben.

	Faur János, Gozsdu-félét	250 frttal.
	Kindris Gábor, Alapy-félét	150 »
	Mezihradzky Jenő, győri kir. árva-alapítv.	100 »
30	Miclea György, Gozsdu-félét	250 »
	Poynár Sándor, Gozsdu-félét	450 »
	Stavarsz Hugó, Jedlicska-Kondé-Szenczy-félét	30 »

Végzett joghallgatók:

	Bozóky Kálmán, önkéntes, Koháry-félét	300 »
	Stocker József jogszigorló, Alapy-félét	210 »
35	†Repold Lajos » Alapy-félét	210 »

XII. VIZSGÁLATOK.

Az 1874. évi Szabályzat 52. §-a értelmében a joghallgatók előmenetelének figyelemmel kísérése szempontjából sürűen tartattak colloquiumok nemcsak a kötelező, hanem egynémely speciálcollegiumokból is, az összes colloquiumok száma 711 volt.

A jelen 1892/93 tanév folyama alatt letett alap- és államvizsgálatok eredménye pedig a következő:

1892. évi szeptember 1-től 1893. jun. végéig*)

Letette az	Nyilvános rendes joghallgató	Miniszteri engedély folytán	képesítettett			felfüggesztetett	összesen
			kitüntetéssel	egyhangilag v. szótöbbséggel	nem		
Első alapvizsgálatot	32	1	4	28	1	—	33
Második alapvizsgálatot	37	—	11	22	3	1	37
Államtudom. államvizsg.	7	1	4	4	—	—	8
Jogtud. államvizsgálatot	8	—	1	7	—	—	8
Főösszeg:	84	2	20	61	4	1	86

A jogtanulók szorgalmának fokozása szempontjából a nm-vallás- és közoktatási m. kir. miniszter úr 1886. évi márczius

*) Ezen táblás kimutatás az egész tanév alatt letett összes alap- és államvizsgálatok eredményét tünteti föl, melyben a mult évekről elmaradt pót- és javítóvizsgálatok is benfoglaltatnak, ellenben az 52. lapon lévő táblázatban csak az idei joghallgatók vizsgálatai vannak feltüntetve.

19-én 46299—1885. sz. a. kelt szabályrendeletével elrendelni méltóztatott, hogy azon jogtanulók nevei, kik az alap-, s illetőleg államvizsgálatokat kitüntetéssel teszik le, a Budapesti Közlöny s a közoktatás állapotáról évenként kiadatni szokott miniszteri jelentésben leendő közzététel végett hivatalból felterjesztessenek, egyttal felhatalmazván az intézeti igazgatókat, hogy belátásukhoz képest az illetőknek neveit más alkalmas módon is közzétehessek.

Az 1889. évi október hó 3-án 41398. sz. a. kelt magas rendelet értelmében pedig azon joghallgatók nevei, kik jogi tanulmányaikat kitünő sikerrel fejezték be és a tanári kar előtt mint jó magaviseletű, szorgalmas és komoly törekvésű ifjak ismereteseek, időközönként a m. kir. *igazságügyi* minister úrral is közöltessenek, mert ezekre az ifjakra a hivatali alkalmazásoknál különös figyelemmel lesz, hogy egyrészt lehető jó erők belépése az államszolgálatba biztosittassék, másrészt hogy ez a jogi és politikai pályára készülő ifjuságnak buzdításul szolgáljon.

A helybeli kir. jogakadémia hallgatói közül *kitüntetéssel* tették le:

1) Az első alapvizsgálatot: *Kaminszky János, Kenéz Sándor, Poyvár Dezső, Schäfer Sámuel*;

2) A második alapvizsgálatot: *Baróthy Pál, dr. Brán Feliczián, Erdélyi Endre, Gubicza Ádám, Gyöngyössy István, Kertész Mór, Poyvár Özséb, Sántha Barna, Winkler Lajos, Zilahy Gusztáv*;

3) A jogtudományi államvizsgálatot: *Kindris Gábor*;

4) Az államtudományi államvizsgálatot: *Bozóky Kálmán, Benkő Sándor, Kivirsfeld László és Nagy Lajos*.

A fentérintett felhatalmazásnál fogva a kitüntetéssel vizsgázott joghallgatók nevei a helybeli lapokban is közöltettek.

XIII. A JOGHALLGATÓK STATISZTIKAI ÁTNÉZETE.

Évfolyam		A kötelezett collegiumok órászáma	A tanulók száma	Anyanyelv szerint					Vallás szerint						A vizsg. eredm.			Tanpénz		Az ösztöndíjasok száma	Az ösztöndíjak összes mennyisége o. é. forintokban	
				magyar	román	német	szerb	lengyel	római kath.	gör. kath.	gör. keleti	hely. hitv.	ágost. hitv.	mózes vallású	kültüntetéssel egyszertűen nem képesített	vizsga nélkül	fizetők	mentesek				
																		1/1	1/2			
Első félév	Első évfolyam	17	34	29	5	—	—	13	2	5	7	1	6	—	—	—	—	32	—	2	3	270
	Második évfolyam . .	21	32	23	9	—	—	14	6	6	4	1	1	—	—	—	—	28	1	3	9	700
	Harmadik évfolyam .	22	21	18	3	—	—	10	2	4	3	—	2	—	—	—	—	19	2	—	6	560
	Negyedik évfolyam .	22	23	17	6	—	—	7	4	4	2	2	4	—	—	—	—	20	1	2	8	735
Főösszeg:		82	110	87	23	—	—	44	14	19	16	4	13	—	—	—	—	99	4	7	26	2265
Második félév	Első évfolyam	13	34	29	5	—	—	13	2	5	7	1	6	4	18	—	12	32	—	2	5	400
	Második évfolyam . .	18	33	23	10	—	—	14	7	6	4	1	1	9	15	2	7	29	1	3	11	954 ⁴⁰
	Harmadik évfolyam .	15	23	20	3	—	—	10	2	4	5	—	2	—	—	—	23	21	2	—	7	575
	Negyedik évfolyam .	—	14	8	6	—	—	4	3	4	1	—	2	2	2	—	10	12	1	1	7	720
Főösszeg:		46	104	80	24	—	—	41	14	19	17	2	11	15	35	2	52	94	4	6	30	2649 ⁴⁰

Jegyzet. Ebben a kimutatásban benfoglaltatnak a belktatott önkéntesek is, ellenben az évközben kimaradt tanulók abból kihagyattak. Az önkéntesek, minthogy tanpénzt nem fizettek, a mentesek között szerepelnek.

XIV. AKADEMAIAI KÖNYVTÁR.

A könyvtárt az idén is sűrűn használták, névszerint a jogtanári kar, valamint a helybeli premontrei főgymnasium és főreáltanoda tanári testületeinek tagjai, az akadémiai ifjuság és még igen számosan a helybeli értelmiséghez tartozó egyének közül, számszerint 179 egyén 615 művet használt.

A könyvtár állása az 1892. decz. végén volt 9276 kötet, 22310 frt 02 kr. értékben.

XV. LEVÉLTÁRI SZEMLE.

A kar a lefolyt évben összesen 14 értekezletet tartott.
Az iktatókönyv szerint beérkezett 519 ügydarab.
Az érdekesb levéltári okmányok a következők:

Levéltári szám	Idegen szám	T á r g y
189 ¹ / ₂ 388	jul. 15.	A N.-Várad város által a segély-egylet javára tett 500 frtos alapítványnak 1892. évi kamatának hováfordításáról készített számadás a polgármesterhez átküldetik.
389	803. eln. jul. 1.	Nagyvárad város polgármestere megküldi »Nagyvárad a török foglalás korában« cz. művet a könyvtár részére.
391	14964. jul. 11.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. miniszter ur Dr. Magyary Géza kecskeméti jogtanárt a peres és peren kívüli eljárás, kereskedelmi és váltóügy ny. rk. tanárává kinevezi.
393	3610. jul. 11.	Ugyanannak számvevősége az igazgató kezelése alatt levő alapítványokról készített 1891/2-ik évi számadást helyesnek találja.
397	28403. jul. 16.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur az 1892/3 tanév I. felére megállapított tanrendet jóváhagyja.

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
398	28845.	Ugyanaz meghagyja Bozóky Kálmán végzett joghallgatót 300 frtos Koháry-féle ösztöndíjának élvezetében az önkéntesi évre.
422	32241. jul. 27.	Ugyanaz megengedi az akademia tüzifa szükségletének az eddigi módon való beszerzését.
423	aug. 2.	Az 1891/2. évi Almanach felterjesztetik és szétküldetik.
435	30237. jul. 31.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. miniszter ur az akademiai épületen szükségessé vált javítási munkálatokat 551 frt 10 kr. erejéig engedélyezi, de a f. évre csak 276 frt ára javítások készíthetők.
436	aug. 5.	A csernoviczi egyetem beküldi 1892/3 évi tanrendjét és személyzetének kimutatását.
438	—	Hasonlóképen a prágai egyetem is.
439	1337 eln. aug. 7.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur tudatja, hogy a népfelkelők tettleges szolgálat alóli ideiglenes felmentése iránti beadványokhoz szükséges nyomtatványok az Athenaeum-nál kaphatók.
447	1794. aug. 14.	Nagym. dr. Schlauch Lőrincz nagyvárad i. szert. püspök úr meghívja az igazgatóságot és a tanári kart a f. hó 18-án Ő felsége legmagasabb szünetése napján, valamint Sz. István napján tartandó ünnepélyes isteni tiszteletre.
449	aug. 19.	A debreczeni főiskola beküldi Évkönyvét.
452	1703 eln. aug. 6.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr az 1893. évi Czimtár beszerzését elrendeli. Megrendeltetett.
453	1322. eln. jul. 23.	Ugyanannak <i>szabályrendelete</i> a katonaköteles tanárok bevonulása esetében f. évi jun. 17-én 8. eln. sz. a. kibocsátott szabályrendelet 1. pontjának magyarázata tárgyában.

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
455	aug. 29.	Egri évkönyv.
456	—	Egri tanrend.
461	aug. 31.	Pozsonyi tanrend.
464	—	Az 1892. évi irodai átalány számadása felterjesztetik.
465	—	Az 1892. évi ügyviteli és hetes tartási átalány számadása felterjesztetik.
466	—	Az 1891/2 évi tandíj számadás felterjesztetik.
467	—	Az 1892. évi könyvtári számadás, valamint a könyvtár gyarapodását feltüntető leltár felterjesztetik.
189 ² / ₃		
1	sept. 2.	Dr. Magyary Géza minősítvényi táblázata felterjesztetik.
2	sept. 5.	Pécsi tanrend.
3	—	Eperjesi tanrend.
4	—	Kecskeméti tanrend.
7	38764. sept. 3.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr Dr. Magyary Géza fizetését és illetményeit f. évi szept. 1-től utalványozza.
9	sept. 10.	Mármarosszigeti tanrend.
37	sept. 11.	Sárospataki tanrend.
38	—	Felterjesztés Dr. Magyary Géza jogtanár urnak az I. alap- és a jogtudományi államvizsgálati bizottságokba vizsgáló biztosul leendő kinevezése iránt.
44	11280. aug. 31.	Nagyvárad város polgármestere tudatja, hogy a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterium számvevősége a város 500 frtos alapítványa m. évi kamatainak hova fordításáról készített számadást (l. fentebb 388. sz.) helyesnek találta.
45	9559. sept. 5.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr <i>szabályrendelete</i> az 1883. évi szabályzat 12., 13., 16. és 21. §§-ai mikénti alkalmazására nézve 1891. évi szept. 3. 37938. sz. alatt kibocsátott rendelet módosítása tárgyában.

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
46	40343. sept. 14.	Ugyanaz Dr. Magyary Gézát az I. alap- és a jogtudományi államvizsgálati bi- zottságokba vizsgáló biztosul kine- vezi.
49	sept. 18.	Lembergi tanrend.
52	sept. 20.	A tanári kar kérvénye a fizetésnek a pozsonyi jogtanárok fizetésével leendő egyenlősítéséért.
56	925. sept. 19.	A magyar képviselőház megküldi az 1887—1892. évi országgyűlés nyom- tatványait összesen 70 kötetben a könyvtár számára.
59	sept. 23.	A győri Kisfaludy-szobor-bizottság meg- hívója a f. é. okt. 2-án tartandó szo- borleleplezési ünnepélyre.
66	sept. 30.	A magyar képviselőház könyvtára meg- küldi a kereskedelmi tj. s a tárgya- lására összehívott értekezlet jkveit a könyvtár számára.
76	okt. 2.	A nagyváradi l. sz. püspök úr meghívja a tanári kart s az akadémiai ifjusá- got a f. hó 4-én Ő felsége legmaga- sabb nevenapján tartandó Te Deumra.
84	okt. 6.	A tanári kar a Jedlicska-Kondé-Szen- czy-féle egyenként 30 frtos ósztön- díjakat a f. tanévre Gyöngyössy Ist- ván, Kocsán János és Szabó Ákos II., és Berthóty István és Stavarsz Hugó IV. éves joghallgatóknak ado- mányozza.
86	okt. 8.	A beirt joghallgatók száma felterjesz- tetik.
87	4232. sept. 25.	A m. kir. igazságügyi miniszter úr meg- küldi az 1888—1891. évi működésé- ről szóló jelentését a könyvtár szá- mára.
92	okt. 10.	A kassai k. jogakademia megküldi a tanári fizetéseknek a pozsonyi k. jog- akademia tanári fizetéseivel leendő egyenlősítése s egyuttal a lakpénzek felemelése iránt felsőbb helyre be- nyújtott kérvényét.

Levél-tárij szám	Idegen szám	T á r g y
99	43137. okt. 10.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr jóváhagyja az akadémia épületén szükséges javítások elkészítése tárgyában Rimanóczy Kálmán építészszel kötött alku egyezményt.
101	okt. 15.	Az ösztöndíjas joghallgatók rovatos kimutatása felterjesztetik.
110	45929.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr Bozóky Kálmán végzett joghallgatónak Koháry-féle 300 frtos ösztöndíját az 189 ² / ₃ katonai szolgálati évre kiutalványozza.
112	1355. okt. 19.	A biharmegyei államépítészeti hivatal átteszi az akadémiai épületen fogantatott javítási munkálatok felülvizsgálásáról szerkesztett jegyzőkönyvet.
120	okt. 29.	A tanári kar üdvözlő irata Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester úrhoz s államvizsgálati bizottsági taghoz a harmad osztályú vaskorona renddel történt legfelsőbb kitüntetése alkalmából.
123	10937. okt. 31.	A nagyváradi kir. posta- és távirdeigazgatóság tudatja, hogy nov. 1-től új kézbesítési rendszer lép életbe.
128	110. nov. 5.	A bécsi cs. kir. t. egyetem megküldi legujabb nyomtatványait.
137	4605. eln. nov. 4.	A nm. m. kir. kereskedelemügyi minister úr megküldi 1891. évi működéséről szóló jelentésének egy példányát a könyvtár számára.
141	nov. 11.	A Baross-szobor bizottsága gyűjtő-ívet küld. A tanári kar 5 frtot jegyzett.
142	nov. 12.	Nm. br. Döry József főispán meghívja az igazgatót és a tanári kart a f. hó 14-én a városháza tanácstermében végbemenendő ünnepélyre, melyen Sal F. kir. tanácsos, polgármesternek a III. oszt. vaskorona rendet fogja átadni.
151	nov. 21.	Belky János kolozsvári t. egyetemi orvoskari tanár gyászlapja.

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
162	nov. 28.	A kolozsvári Ferencz József t. egyetem megküldi legújabb nyomtatványait.
165	decz. 1.	A tanári kar részvétirata a helybeli prémontrei társházhoz Bolkay Vilmos főgymnasiumi ny. r. tanár elhunytá alkalmából.
166	decz. 3.	A prémontrei társház válasza.
175	2335. nov. 30.	A Berettyó-Körös vizszabályozó társulat átirata annak megengedése iránt, hogy telefonvezetékét két helyen a jogakadémiai épülethez megerősíthesse. Térítvény mellett megengedtetett.
178	21442. nov. 17.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr <i>szabályrendelete</i> , melynek értelmében az I. alapvizsgálaton a m. alkotmány és jogtörténet az európai egyetemes jogtörténettel egyenlő terjedelemben kérveendő.
179	decz. 12.	Jelentés Dr. Személy Kálmán jogtanár haláláról és a halálozási negyednek az özvegy részére leendő kiutalványozása iránt.
180	—	Jelentés néhai Dr. Személy Kálmán tanzékének ideiglenes helyettesítése iránt.
181	—	Felterjesztés Dr. Személy Kálmán tanzékének végleges betöltése iránt.
182	—	A prémontrei főgymnasium részvétirata néhai Dr. Személy Kálmán halála alkalmából.
184	—	A helybeli m. kir. állami főreáliskola hasonló részvétirata.
185	54422. decz. 1.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr Ó cs. és apostoli kir. Felsőháznak nov. 19-én kelt legf. elhatározása alapján a f. 1892. év második felére az igazgatónak 260 frt, a tanároknak egyenkint 360 frt ideiglenes pótlékot utalványoz.
190	decz. 14.	A tanári kar köszönő felirata nm. gf. Csáky Albin vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úrhoz ugyanebből az alkalomból.

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
192	48193. decz. 3.	A nm. vallás és közokt. m. kir. minis- ter úr Rimanóczy Kálmán építésznek az akadémiai épületen foganatosított helyreállítási munkálatokért 274 frt 62 krt utalványoz.
193	—	Dr. Nagy Ferencz budapesti m. k. t. egyetemi jogtanár részvétirata néhai Dr. Személy Kálmán halála alkalmából.
194	—	Dr. Földes Béla bpesti m. k. t. egye- temi jogtanár hasonló részvétirata.
195	—	Dr. Zsögöd Benő bpesti m. k. t. egye- temi jogtanár hasonló részvétirata.
196	56881. decz. 13.	A nm. vallás és közokt. m. kir. minis- ter úr Dr. Személy Kálmán illetmé- nyeit f. évi decz. végével állandóan beszűnteti s az özvegynek 300 frt temetési járulékot utalványoz.
197	2421. eln. decz. 12.	Ugyanannak <i>szabályrendelete</i> az 1893. évi januártól megjelenendő Vallás és közokt. min. Hivatalos Közlöny-re leendő előfizetés tárgyában. Megren- deltetett.
199	—	A prágai cs. kir. egyetem beküldi leg- újabb személyzeti kimutatását.
200	decz. 19.	A kassai kir. jogakadémia részvétirata néhai Dr. Személy Kálmán halála al- kalmából.
206	decz. 21.	Mgos Dr. br. Roszner Ervin Hont me- gyei főispán hasonló részvétirata.
208	57268. decz. 18.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr a 360 frtnyi ideiglenes pótlékot az időközben elhalt néhai Dr. Személy Kálmán özvegyének ki- utalja.
211	57653. decz. 23.	Ugyanaz Gubicza Ádám jhtónak kiutalja 210 frtnyi Alapy-féle ösztöndíját az önkéntesi évre.
216	1893. jan. 7.	Felterjesztés a magántanárok I. félévi jutalomdíjának kiutalványozása tár- gyában.
219	jan. 9.	Özv. Dr. Személy Kálmánné köszönő levele a tanári karhoz.

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
221	58329.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr leküldi a kolozsvári Ferencz József t. egyetemenél megüresedett kereskedelmi és váltójogi tanszék betöltésére vonatkozó pályázati hirdetést.
225	jan. 12.	A II. félévi tanrend megerősítés végett felterjesztetik.
230	$\frac{10080}{1892}$ decz. 7.	A nagyváradi kir. tszék végzése néhai Turcsányi Vincze jogtanár hagyatéka ügyében. A nagyváradi kir. jogakademia mint hagyományos 36 forint 97 kr haagyatéki terhet köteles átvállalni.
234	1336. jan. 12.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr Dr. Hoványi Ferencz magántanárnak 84 frt 80 kr, Dr. Nemes Imre magántanárnak 108 frt 80 kr jutalomdíjt utalványoz az I. félévre.
243	2077. jan. 19.	Ugyanannak rendelete a művelődéstörténetnek az ideai tanrendből leendő kihagyása és a jövő tanév tanrendjében leendő pótlása tárgyában.
244	jan. 24.	Kolozsvári egyetemi tanrend.
245	—	Pozsonyi tanrend.
250	2076. jan. 19.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr helybenhagyja a statisztikának Dr. Persz Adolf ny. r. tanár által leendő helyettesítését s Dr. Személy Kálmán tanszékének betöltése céljából pályázati hirdetési tervezet felterjesztését rendeli.
257	febr. 1.	Eperjesi tanrend.
258	—	Egri tanrend.
262	4868. jan. 27.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr <i>szabályrendelete</i> az értékpapiroknak koronaértékre szóló papirokkal leendő becserélése tárgyában.
265	febr. 8.	Mármaroszigeti tanrend.
266	—	Pécsi tanrend.
269	febr. 9.	Kecskeméti tanrend.

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
270	febr. 9.	Kaczvinszky Viktor jászóvári n.-prépost gyászlapja.
271	2496. eln. decz. 27.	A nm. vallás és közokt. m. kir. minis- ter úr megküldi a közoktatás állapo- táról szóló 21. jelentést a könyvtár számára.
274	749. febr. 7.	Ugyanannak számvevősége az 1892. évi irodai átalány számadását he- lyesnek találja.
277	febr. 10.	A kar üdvözlő felirata a hgprimáshoz, bibornokká történt kineveztetése al- kalmából.
278	4711. febr. 9.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr a II. félévi tanrendet hely- benhagyja, a művelődéstörténet tan- székét illetőleg pedig elhatározását későbbre tartja fen.
279	774. febr. 10.	Ugyanannak számvevősége az 1892. évi ügyviteli és hetestartási átalány szá- madását helyesnek találja.
280	6206.	A nm. vallás és közokt. m. k. minister úr megengedi, hogy Poyvár Dezső I. évi joghallgató a II. félévre a bpesti egyetemről az itteni kir. jogakade- miára átléphessen.
284	1236. febr. 12.	A hgprimás válasza a kar üdvözlő fel- iratára.
285	febr. 12.	A kar részvétirata ftdő Kuzsinszky Ar- nold jászóvári premontrei kanonok- rendű perjelhez mgos Kaczvinszky Viktor nagy-prépost halála alkal- mából.
287	5745.	A nm. vallás és közokt. m. k. minister úr megengedi, hogy Czeglédi István III. évi joghallgató a II. félévre a ko- lozsvári egyetemről az itteni jogaka- demiára átléphessen.
298	106. febr. 19.	A jászóvári perjel válasza a kar részvét- iratára.
300	1010. febr. 21.	A nm. vallás és közokt. m. kir. minis- ter úr számvevősége az 1892. évi könyvtáriszámadást, valamint a könyv-

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
303	7741. febr. 18.	A tár gyarapodását feltüntető pótlelettárt helyesnek találja. nm. vallás és közokt. m. kir. minis- ter ür Ö csász. és ap. kir. Felségé- nek f. é. február hó 11-én kelt legf. elhatározása alapján a f. év-I. ne- gyedére az igazgatónak 130 frt, a tanároknak egyenkint 180 frt, Dr. Magyary Géza ny. rk. tanárnak 20 frt ideiglenes pótlékot utalványoz.
308	$\frac{56882}{1892}$ febr. 11.	Ugyanaz megerősíti Dr. Molnár Imre ny. r. tanárt a könyvtárnoki állásban és a 210 frtnyi könyvtárnoki jutalom- díjat részére f. 1893. évi jan. 1-től utalványozza.
313	9035. febr. 27.	Ugyanaz Stocker József végzett joghall- gatónak 210 frtnyi Alapy-féle ösztön- díját a szigorlati évre is utalványozza.
318	1741. márcz. 1.	Ugyanaz özv. Dr. Személy Kálmánné, szül. Krizsanovszky Ilonának törvé- nyes 540 frtnyi nyugdíját f. évi jan. 1-től utalványozza.
329	márcz. 13.	Dr. Horváth Ödön eperjesi jogakade- miai dekan-tanár »Jogi oktatásügyünk néhány kérdéséről« című művét a könyvtárnak ajándékozta.
331	—	A pozsonyi kir. jogakademia memoran- duma a jogakademiai tanárok fizeté- sének végleges szabályozása tár- gyában.
332	márcz. 15.	Prágai egyetemi tanrend.
335	—	Felterjesztés az iránt, hogy Nagyvára- don is egy jegyzői képesítő tanfolyam rendszeresíttessék.
337	márcz. 19.	A chicagói világkiállítás rendező bizott- sága meghívja a nagyvárad kir. jog- akademiát a kiállítás alkalmával a felsőbb tanügy kérdései fölött tanács- kozandó nemzetközi congressusban leendő részvételre.
347	720. márcz. 25.	Nm. Dr. Schlauch Lőrincz püspök ür meghívja az igazgatót és a tanári

Levél-tári szám	Idegen szám	T á r g y
350	1645.márcz.23.	kart a f. évi april 1-én a székesegyházban tartandó feltámadási ünnepre. A nm. vallás és közokt. m. kir. minis-ter úr számvevősége az 189 ¹ / ₂ évi tandij számadást helyesnek találja.
352	312. apr. 4.	A nagyvárad i. sz. káptalan tudatja, hogy Gyöngyössy István II. éves joghallgatónak egy 210 frtos Alapy-féle ösztöndíjt adományozott.
354	9071.márcz.23.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minis-ter úr tudatja, hogy a nkárolyi kath. íógymnasium 7. és 8. osztálya részére a nyilvánossági és az 189 ² / ₃ tanévre az érettségi vizsgálat tartá-sának jogát adományozta.
356	apr. 8.	Mgos Dr. Nogáll János felszentelt püs-pök és a nagyvárad i. sz. káptalan nagyprépostja 5 kötetet ajándékoz saját műveiből s ezek között disz-kiadású Kempis Tamás-át a könyv-tárnak. A kar levélben megköszöni a kegyes adományt.
360	apr. 11.	Bécsi egyetemi tanrend.
364	542. eln. márcz. 28.	A nm. vallás és közokt. m. kir. minis-ter úr megküldi a bécsi cs. kir. t. aka-demia legujabb kiadványait a könyvtár számára.
366	apr. 15.	Üdvözlő felirat a hgprimáshoz az ellene intézett gonosz merénylet elől történt szerencsés megmenekülése alkalmából.
367	apr. 19.	Ugyanannak válasza.
368	5742. apr. 15.	A nm. vallás és közokt. m. kir. minis-ter úr Dr. Persz Adolf ny. r. tanár-nak I. félévi helyettesítéséért 100 frt helyettesítési jutalomdíjt utalványoz.
378	101.márcz. 29.	A naszódvidéki közp. iskola és ösztön-díj alapok igazgatója tudatja, hogy Popu Sándor II. jhtó évi 300 frtnyi segélyt kapott.
385	13247.	A nm. vallás és közoktatási m. kir. mi-nis-ter úr m. évi decz. havára 17 frt 50 kr könyvtárnoki jutalomdíjt utal

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
387	apr. 12.	ki, melyet a kar néhai Dr. Személy Kálmán özvegyének kiadatni határoz. A nvárad i Szigligeti-Társaság jkvi köszönete a díszteremnek közgyűlése számára történt ingyenes átengedéseért.
390	19561. máj. 3.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr Dr. Sipos Árpád ny. r. jogtanárnak f. é. jun. 1-től a negyedik ötödévi 100 frtnyi fizetési pótlékot utalványozza.
399	627.eln.máj.13.	Nagyvárad város polgármestere a választásra jogosult tanárok névjegyzékének átküldését kéri. Átküldetett.
401	$\frac{57502}{1892}$ máj. 16.	A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úr Dr. Magyar Géza ny. rk. tanárnak az 1892. év IV. negyedére 20 frt ideiglenes fizetési pótlékot utalványoz.
407	máj. 30.	Nagyvárad város 500 frtos örök alapítványa m. évi kamatainak felhasználásáról a számadás a polgármesterhez átküldetik.
410	8211. máj. 24.	Pályázat a m. közigazgatási jog és a statistika tanszékének betöltésére. Egyúttal Cséplő Péter főgymnasiumi tanár 189 $\frac{3}{4}$ -től a művelődéstörténet magántanárává neveztetik ki.
412	jun. 3.	Felterjesztés Dr. Persz Adolf II. félévi helyettesítési jutalomdíjának utalványozása iránt.
414	jun. 5.	Felterjesztés a mtanárok II. félévi jutalomdíjának utalványozása iránt.
415	jun. 6.	Felterjesztés a néhai Turcsányi Vincze jogtanár hagyatéki terheihez való aránylagos hozzájárulás fejében fizetendő 36 frt 97 kr kiutalványozása tárgyában. Nevezett jogtanár 1876-ban jog- és államtudományi könyveit (összesen 657 kötetet) a könyvtárnak hagyományozta. (Lsd az 188 $\frac{5}{6}$ évi Almanach 44—50. lapjait.

Levél-tári szám	Idegen szám	T á r g y
417	3277. máj. 3.	A nagyváradi kir. tszék végzése ugyan- ebben a tárgyban.
418	581. jun. 7.	A biharmegyei államépítészeti hivatal átteszi a jogakademia épületén fogat- natosítandó tatarozási munkálatokról készített költségvetést. A munkálatok engedélyezése végett a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. minister úrhoz felterjesztetik.
420	2386. jun. 11.	Dr. Nogáll János püspöki helynök úr meghívja az igazgatót és a tanári kart a f. év jun. 15-én a püspöki palotában végbemenendő ünnepélyre, mely alkalommal gf. Canalle Bálint pápai küldött nm. Dr. Schlauch Lőrincz nagyváradi l. sz. püspök és Ó felsége valóságos belső titkos taná- csosának a bibornoki első jelvényt a zuchettot átadja.
421	225. jun. 10.	Az egeri érseki joglyceum igazgatósága átteszi Dr. Szolcsányi Hugó ottani jogtanár kérvényét az üresedésben lévő tanszékért.
422	2296. jun. 13.	A budapesti kir. tszék elnöke átteszi Dr. Gerlóczy Gyula ottani joggyakor- noknak hasonló kérvényét.
424	970. eln. máj. 16.	A nm. vallás és közokt. m. kir. minis- ter úr <i>szabályrendelete</i> az állami ha- tóságok ipari szükségleteinek szállí- tásával megbízott vállalkozók ellen- őrzése tárgyában.
426	26062. jun. 10.	Ugyanaz Dr. Persz Adolf ny. r. tanár részére a statistikának a II. félévben való helyettesítéséért 250 frt helyet- tesítési jutalomdíjt utalványoz.
431	27918. jun. 19.	Ugyannak körrendelete a jogakademiai igazgatók és r. tanárok rangsorozá- tának végleges megállapítása tár- gyában.
433	26402. jun. 14.	Ugyanaz Dr. Hoványi Ferencz mtanár- nak 100 frt, Dr. Károly Irén mtanár- nak 43 frt jutalomdíjat utalványoz a

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
438	jun. 26.	II. félévre, előbbinek a törvényszéki orvostan, utóbbinak az államszámviteltan előadásáért. A kitüntetéssel vizsgázott joghallgatók nevei a vallás és közoktatási m. kir. minister úrhoz, azon joghallgatók nevei pedig, kik az államvizsgálatokon képesítették kitüntetéssel, azonfölül a m. kir. igazságügyi ministerhez is felterjesztetnek.
440	jun. 28.	Az 189 ² / ₃ tanulói létszám-, valamint a letett alap- és államvizsgálatokról szóló kimutatások a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. ministerhez és az orsz. statistikai hivatalhoz felterjesztetnek.
441	jun. 30.	Üdvözlő távirat mgos Benedek Ferencz jászóvári préposthoz.
442	—	Az 189 ³ / ₄ tanév I. felére készített tanrend megerősítés végett felterjesztetik.
443	—	Az 189 ³ / ₄ tanévre megalakított alap- és államvizsgálati bizottságok megerősítés végett bemutattnak.
444	14127. jun. 24.	A nm. vallás és közokt. m. kir. minister úr tudatja, hogy az 1893: IV. t.-czikknek a tanulmányi alapból javadalmazott kir. jogakademiák igazgatóira és rendes tanáraitra történt alkalmazása következtében az igazgatók a VII. fizetési osztálynak második, a rendes tanárok ellenben ugyanennek harmadik fokozatába osztattak be s egyúttal leküldi az ezen intézkedésnek megfelelőleg kiállított tiszti rendelvényeket kézbesítés végett.
445	jul. 1.	Mélt. Benedek Ferencz jászóvári prépost távirati válasza a kar üdvözlétére.
448	jul. 5.	Az ösztöndíjas joghallgatók kimutatása felterjesztetik.
450	—	Az 189 ² / ₃ statistikai főkimutatás a nm. vallás és közokt. m. k. ministerium-

Levél- tári szám	Idegen szám	T á r g y
451	19644. jun. 30.	hoz felterjesztetik és az orsz. stat. hivatalnak átküldetik. A nm. vallás és közokt. m. kir. minis- ter úr tudatja, hogy Szabó Ferencz torontál megyei német-eleméri plébá- nos az általa kiadott »Történeti, nép- és földrajzi könyvtárnak« egy teljes példányát az akadémiai könyvtárnak ajándékozza.
455	jul. 7.	Jelentés az 189 ² / ₃ kulturális adomá- nyokról.
456	—	Az 189 ² / ₃ évi Almanach felterjesztetik és szétküldetik.
457	jul. 10.	Záró jelentés az 189 ² / ₃ tanévről.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FIGYELMEZTETÉS.

A beíratások és beírások az 189³/₄ tanévre f. évi szeptember 1—8-ig bezárólag eszközöltnék, ezen napon túl a föl-
vétel csak külön engedély alapján történhetik.

A pót- és ismétlő alapvizsgálatok f. évi szept. 9-től 14-ig
tartatnák.

A »Veni Sancte« szeptember 15-én lesz, a nyilvános elő-
adások szept. 16-án kezdenek meg.

Kelt Nagyváradon, 1892. július 15.

Az igazgatóság.

TARTALOM.

	Lap.
I. Történelmi visszatekintés	3
II. A jogtanári kar személyzete	4
III. Vizsgálati bizottságok	6
IV. Az 1892/93 tanév története	7
V. A tanárok irodalmi működése	39
VI. Ifjusági egyletek	40
VII. A tanárok és az általuk előadott tantárgyak átnézete	41
VIII. Akadémiai hallgatók	43
IX. A tandíj alól egészen és félig felmentettek kimutatása	46
X. Tananyag	47
XI. Ösztöndíjasok	49
XII. Vizsgálatok	50
XIII. A joghallgatók statistikai átnézete	52
XIV. Akadémiai könyvtár	53
XV. Levéltári szemle	53
